БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 178 (9933) | 1962 оной июлиин 29, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Хүдөөгэй ажалшад! Түрүү дүй дүршэл, онол арга ажалдаа үргэнөөр хэрэглэгты!

ҮБҺЭШЭДЫЕ ЭД БАРААГААР ХАНГАХА

...ура бороогоор элбэг зул... һайхан зун боложо, рес... ликымнай колхоз, совхо... дай үрэжэлтэ баян тала ... дын, нуга тохойн сабша... хадалангай ногоон хэзээ ... нэйхиһээ һайнаар, үдхэн ... мэгөөр ургаба. Үбһэ но... шье саг соогоо эдеэшэжэ, ... өгэймнай ажалшад үбһэ ... алгадаа жэгдэрэн оро... түрүүшын бухалнууд, һү... сомоонууд үдэр бүри олоор ... ылдэжэ захалба.

...ПСС-эй ЦК-гай мартын ... нумэй түүхэтэ шиидхэбэ... үдээр, Коммунис партиин, ... етскэ правительствын Хан... гаар зоригжоһон колхоз... уд, совхозуудай хүдэлмэ... эд ниитынгээ адуу мал... бардам хүрэхэ тэжээл һай... аар, хаһа саг соонь хуряа... абаха гэжэ шармайн тэм... э байна.

...бһэ хуряалга, силос да... га хадаа хүдөө ажахыдахи ... л харюусалгатай, шиидхэ... шанартай хүдэлмэринүү... нэгэн болоно. Иимэ шанга ... ороод байхада, совет ху... даа наймаанай хүдэлмэри... шэд, илангаяа эд хэрэглэг... эй кооперацяархин, миин ... ка ёһогүй, харин малай тэ... элбэг дэлбэгээр бэлэд... тэмсэлдэ хүдөөгэй ажал... тай нэгэн хамта хам орол..., өөһэдынгөө хубитые нэ... сэхэ арюун уялгатай.

...удалдаа наймаанай эмхи ...ануудай хүдэлмэрилэг... эгээ энэ үедэ ямар уял... іб гэхэдэ, үбһэ хуряалгын ...үн хаһын үедэ сабшалан, ...алан дээрэ хүдэлжэ байг... дые ажал хүдэлмэриһөө ... шье һаатаха, таһархагүй... бодожо, хамаг хэрэгтэй ... нүүдээрнь саг дарыдань ... алгаряагүй хангажа байха ... зорилго урдаа табиха ... той. Үбһэшэдэй эрилтэ хэ... лэмжые хараадаа абажа, ... коопсоюз болон аймагууд... хи эд хэрэглэгшэдэй хол... оуд хуряалгын хүдэлмэ... ин урда тээ яһала горьтой... хэмжээ ябуулга бэелүү...

...бһэ хуряалгада шухала хэ... тэй болодог зүйлнүүд: ха... ур, аса, алха, дүшэ, бүлюу, ... мориной тоног зэмсэг, ...жо, аргамжа болон бусад ... гсэлнүүд саг дарыдань ... эхэ соонь аймпотребсою... уд, тосхонуудай магазинууд ... этэр абаашагдаа. Тэрэшэ... саг үргэлжын хэрэглэм... дэ байдаг эдеэ хоолой зүйл... уд, тамхи, зуруул гэхэшэ... мүн лэ хараалагдаһан ... дынгоо хэмжээгээр хүсүү... дэнхэй. Тэжээл бэлэдхэл..., ургаса хуряалгын үедэ ... спублика доторнай 60 ша... автолавка звено, бригада, ... евой стануудаар саг үргэл... ябажа байхаар хараалаг... а. Тиихэдэнь хүдөөгэй ма... инууд үбһэшэдтэ эд бараа, ... э хоолой зүйлнүүдые байд гээд лэ абаашажа байха, хүнэй олоороо хүдэлдэг газарта наймаашангүй ларёгуудые олоор эмхидхэхээр уялгалагданхай.

Хаана, хэн өөрынгөө хуулита уялгада харюусалгатайгаар ханданаб, тэндэ үбһэшэдые худалдаа наймаагаар хангаха хэрэг хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ эмхи гуримтайгаар, һайнаар табигдажа байна. Энэ талаар Сэлэнгын аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй хэжэ байһан ажал хэрэгые магтамаар. Эндэ хуряалгын үедэ 6 автолавка хүдэлхэ, тиин үбһэшэдтэ ошохо график колхозой правлени, совхозой дирекци болон партийна организацинуудтай зүбшэжэ табигдаад, аймагай Соведэй гүйсэдкомоор баталагданхай.

Гадна хүдөө тосхонуудай магазинуудай хүдэлхэ саг хубилгагданхай. Үбһэ, таряа хуряалгын үедэ хүдэлмэришэдые, колхознигуудые ажалһаань һаатуулхагүйн тула магазинууд үглөөгүүр бүри эртэ нээгдэхэ, тиигээд мүн үдэшэлэн орой болотор хүдэлхэ юм. Тиихэдэ магазин бүхэндэ тусхай звено, бригада даалгагданхай, таарамжатай газартань наймаашангүй ларёгуудые эмхидхэхэ хүсэлтэй. Тус аймпотребсоюзай автолавкын шофер-наймаашан нүхэр Коломин Г. П. Ноёхоной, Юрөөгэй колхозуудай үбһэшэн дээгүүр ябажа, наймаагаа хэжэ захалаа, хүн зоной хүндэтэй айлшан болонхой.

Сэлэнгээрхин шэнгеэр хүдэлмэреэ эмхидхэжэ, үбһэшэдые һайнаар хангажа байһан аймпотребсоюз, сельпо, совхозрабкооп болон магазинуудые жэшээ болгон үшөөшье тооложо боломоор. Гэбэшье энэ талаар дутуу дунданууд олон үзэгдэнэ, зарим аймпотребсоюз, сельпо, совхозрабкоопууд тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда худалдаа наймаа үшөө эмхидхэжэ эхилээдүй байһаар. Иигэжэ нүүдэл худалдаа наймаанда хайша хэрэгээр хандаһанһаа боложо, тосхон, һууринуудһаа холуур ажалладаг үбһэшэдтэ автолавканууд хүрэжэ ошоногүй, тиихэдэнь наймаашангүй ларёгуудые бии болгохо гэжэ оролдолго гарганагүй.

Баримта болгон иимэ жэшээ тэмдэглэе. Хориин аймпотребсоюзда мэдэлтэй Дээдэ-Хүрбын совхозой хүдэлмэришэдэй кооператив үбһэ хуряалгын эхилхэ үеэр түрүүлэгшэгүй байшоо. Тэрээнһээ боложо, эндэ үбһэшэдөө худалдаа наймаагаар хангаха талаар ямаршье эмхидхэлэй хүдэлмэри эрхилэгдээгүй, хэмжээ ябуулганууд хараалагдаагүй юм. Үнгэрхэдөө пекарниин түлеэгүй байһан дээрэһээнь совхозой хүдэлмэришэд хилээмээр дуталдаа, 50-60 модоной газарта байһан үбһэшэд эдихэ юумын хойноһоо зорюута гэртээ ерэхэ баатай болоһон таарамжагүй ушарнууд эндэ тохёолдоһон байха юм.

Иимэ дутагдалнууд, эмхи гуримгүй ябадалнууд республикымнай бусад олон газарнуудаар үбһэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо нэгэнтэ бэшэ дайралдана. Энэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, худалдаа наймаанай зарим эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө уялгадаа имагтал хайхарамжагүйгөөр, албан хойрогоор хандадагыень бодотоор гэршэлнэ. Энэ ушарта бэшэ ондоо ямаршье тобшолол хэхэнь бэрхэтэй.

Хожом болотор хура бороотой байжа, гол горход ехээр үерлэжэ, үбһэ хуряалгадаа колхоз, совхозууднай нилээд хожомдожо ороо гээшэ. Тиимэһээ үбһэ хуряаха хүдэлмэри саашадаа заашье һулархагүй, мүнөө үеынхи шэнги хүн зон олооро хабаадаһаар байха. Мүн тэрэшэлэн таряа хуряалганьшье газаа орожо ерэбэ. Энэ шухалын шухала хүдэлмэридэ хүн зон урда урданайхиһаа бүри олоор элсүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, худалдаа наймаанай, илангаяа эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд үбһэ, таряа хуряалган дээрэ үдэр һүниие мэдэнгүй хүдэлжэ ябадаг ажалшадые эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр эрхим һайнаар хангаха үүргэтэй байна. Гадна бригада, звенонууд болон полевой станууд дээгүүр хамтын эдеэ хоол бии болгохо хэрэгтэнь алибаа туһаламжа хүргэхэ, хэрэгтэй юумэнүүдээрнь бүрин түгэс хангахын түлөө хүсэл оролдолгоёо гаргаха зэргэтэй.

Үбһэшэдые худалдаа наймаагаар, хамтын эдеэ хоолоор хангаха талаар даб дээрэ ушардаг ехэхэн аад, олон тоото дутагдалнуудые дары усадхаха, саашадаа тэдэниие эрхим һайнаар хангаха зорилготойгоор аймпотребсоюз, сельпо, совхозрабкоопуудай хүтэлбэрилэгшэд партийна, советскэ болон профсоюзна органуудай хүтэлбэри доро тодорхой хэмжээ ябуулгануудые дары хараалжа, тэдэнээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө хүсэлхэ, арга боломжоёо элсүүлхэ уялгатай.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд республикын колхоз, совхозуудай ажалшадай үдэр бүриин эрилтэ хэрэглэмжые хангаха зорилгоёо эрхимээр бэелүүлэн, ниитынгээ малда үбһэ тэжээл бэлдэлгэ болон таряа хуряалгые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь халуун туһаламжа үзүүлхэнь дамжаггүй.

Тульска, Орловско областьнуудай хүдөө ажахытай нүхэр Н. С. Хрущев танилсана

ТУЛА. июлиин 27. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев мүнөөдэр Тульска областьдо ерээ. КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд Г. И. Воронов, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский нүхэр Хрущевтэй хамта ерэлсээ.

Партиин Тульска обкомой нэгэдэхи секретарь И. Х. Юнак, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. С. Батурин гэгшэдэй хамта тэдэнэр ябажа, Тульска хүдөө ажахын туршалгын станциин полинуудые хараа. Удаань парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд машинануудта һуугаад, Орловско область ороо. Тиин КПСС-эй Орловско обкомой нэгэдэхи секретарь Н. Ф. Игнатов, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Голубев гэгшэдэй хамта «Волковский» гэжэ колхозой, «Путь к рассвету», Карл Марксай нэрэмжэтэ колхозуудай, «Лубенский» гэжэ совхозой полинуудые хараа, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, колхознигуудтай, совхозуудай хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөө.

Нүхэд Хрущев, Воронов, Подгорный, Полянский Дмитровскэ районой «Ленинское знамя» гэжэ колхозой түб болгошо Домаха тосхондо үдэ багта ерээ.

Колхозой түрүүлэгшэ С. Н. Фак гэгшэтэй хөөрэлдэһэнэйнгээ һүүлээр, парти, правительствын гэшүүд колхозой полинуудые харахаяа гараа.

Тульска болон Орловско областьнуудаар ябаһан бүхы замдань нүхэд Хрущевые, Вороновые, Подгорный болон Полянскиие тосхонууд болон городуудай ажалшад халуунаар амаршалдаг байгаа.

* * *

МАЛО-БОБРОВО ТОСХОН (Орловско область), июлиин 27. (ТАСС). Домаха тосхондо ойро зуура амарһанайнгаа һүүлээр, КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, тэрээнтэй суг ябалсаһан нүхэд Г. И. Воронов, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский автомашинануудта һуугаад, колхознигуудта халуунаар үдэшүүлэн, мүн лэ Дмитровскэ районой «Красное знамя» гэжэ колхозой тосхонуудай нэгэн Мало-Бобровodo ошоһон байна. Эндэ Домаха тосхонойхи шэнги Советскэ правительствые толгойлогшо колхознигуудтай хани халуунаар уулзаа.

«Красное знамя» гэжэ хүдөө ажахын артелиин түрүүлэгшэ А. Д. Анучин Н. С. Хрущевые, Г. И. Воронов, Н. В. Подгорный болон Д. С. Полянскиие колхознигуудай зүгһөө халуунаар амаршалаа. Хани халуунаар угтаһанайнь түлөө Н. С. Хрущев колхознигуудта баясхалан хүргөөд, ажалай ехэ амжалта туйлахыень тэдэнэртэ хүсөө.

Н. С. Хрущев, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд механизаторнууд С. И. Гапошиной, П. Е. Сапуновой звенонуудай харууһалан ургуулһан кукурузые хараа, колхознигуудтай, хүдөө ажахын артелиин хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө.

КПСС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Соведтэ

Силосэй ногоо шэрэлгэдэ автомашинануудые ашагтайгаар хэрэглэхэ тушаа Сэлэнгын, Үдын совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гаргаһан һайн үүсхэл тухай

Сэлэнгын совхозой директор нүхэр Мельников, эндэхи главна инженер нүхэр Пахеев гэгшэдэй һанамжа дурадхалаар силосэй ногоо шэрэлгэдэ ябадаг ашаанай автомашинануудай кузовууд ондоогоор түхеэрэгдэжэ, 3-4 дахин ехэ ашаа тээдэг болгогдоо. Энэнь хуряалгын хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулха, үрмэдэһэ үбһөөр силос ехые даража абаха арга олгоно. Һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада тус совхоз 2 мянга гаран тонно силос дараа.

Сэлэнгын совхоздо гаргаһан энэ һайн үүсхэл Үдын совхозой гурбадахи фермэдэ (эрхилэгшэнь нүхэр Оширов) дэмжэгдээ. Тэндэ баһал силос даралга эршэмтэйгээр ашаглагдана.

Сэлэнгын совхозой, Үдын совхозой гурбадахи фермын дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, автомашинануудта тодхогдоһон тусхай кузовуудые хэрэглэхэдэ ашагтайшье, силосэй ногоо хуряаха, даража абаха хүдэлмэри 2-3 дахин түргэдхэхэ арга республикымнай бүхы ажахынуудта олгоно.

КПСС-эй обкомой бюро, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ ТОГТООБО:

1. Хүдөө ажахын продукнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствые, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдые, совхозуудай директорнүүд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые Сэлэнгын, Үдын совхозуудай жэшээгээр силосэй ногоо шэрэхэ автомашинануудай кузовые гурбан үдэрэй туршада заһажа, түхеэрхыень уялгалха.

2. Тусгаар түхеэрэгдэһэн кузовуудай ямар байхые, мүн фото-зурагуудые газетын хуудаһануудта харуулхыень «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй редакциие уялгалха.

3. Ашаг олзо ехэтэй, һайн үүсхэл гаргаһан Сэлэнгын совхозой директор нүхэр Мельников, тэндэхи главна инженер нүхэр Пахеев, Үдын совхозой гурбадахи фермые эрхилэгшэ нүхэр Оширов гэгшэдые һара һарынь салингаар шагнаха. Автомашинын кузовуудые түхеэрэлгэдэ үүсхэл гаргалсаһан механизаторнуудые, мүн силосэй ногоо хуряаха, дараха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүнүүдые шагнахыень эдэ совхозуудай директорнүүдтэ дурадхаха.

Табан автомашинын орондо...

Һүүлэй үедэ сэлмэг дулаан үдэрнүүд тогтожо, республикымнай колхоз, совхозууд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие урагшатайгаар ябуулжа байнхай. Илангаяа үбһэ хуряалга, силос даралга Сэлэнгын совхоздо бүришье һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэхи механизаторнууд силос дараха хүдэлмэридэ машина зэмсэгүүдые бүхы хүсөөрнь хэрэглэжэ, ажалайнгаа бүтээсые бүри ехээр дээшэлүүлбэ.

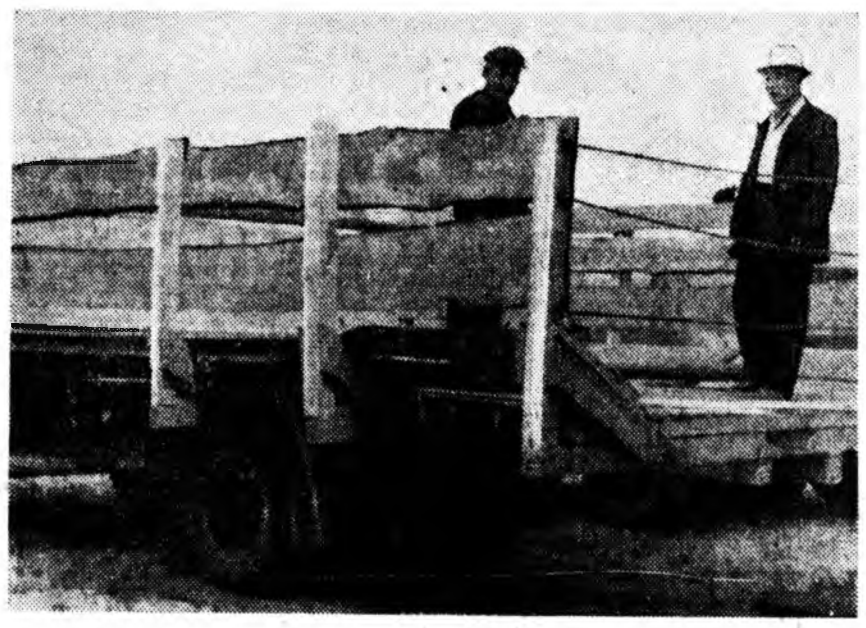

Түхеэрэгдэһэн кузовтай автомашинын түхэл.

Урдань силосэй ногоо шэрэлгэдэ олон автомашинанууд хэрэглэгдэдэг һааб даа. Тиихэдээшье нэгэ автомашинада оройдоол 600—650 килограмм ногоон ашагдадаг байһан юм. Тиигэжэ ашаанай автомашинанууд бүтээсэ багатайгаар хэрэглэгдэдэг байгаа. **Энэ ушарта ямар арга хэрэглэгдэхэб? Сэлэнгын совхозой механизаторнууд ашаанай автомашинануудай кузовые абажа, орондонь ондоо, тусхай ехэ болгогдоһон кузовуудые түхеэржэ, багтаамжа ехэтэй болгобо.**

Уралан нарижуулагшадай иимэ арга хэрэглэһэнэй ашаар нэгэ автомашинын кузовта урдынхиһаа дүрбэ-таба дахин ехэ ногоон ашагдана. Энэнь ямараар түхеэрэгдэхэб гэхэдэ: «ГАЗ-51» автомашинын кузовые гурбан метр 40 сантиметр хүрэтэрынь үргэн болгоод, байһан кузовыень 70-80 сантиметрээр ута болгоно. Автомашинын бортнуудай үндэрые ямаршье хэмжээгээр абажа болохо. Сэлэнгынхид автомашинануудаа түхеэрхэдээ, баруун талынь бортые (энэ талаарнь силосэй ногоо ашагдана) 80 сантиметр үргэнөөр түхеэрһэн, зүүн хажуугайхиень метр хахад болотор үндэрлэһэн байна. Ашаанай автомашинын хойто бортын орондо түмэрөөр хашалтануудые хэхэдэнь, силосэй ногоон унахаяа болюулагдана.

Автомашинанuudта иимэ кузовууд гансал үбһэ хуряалга, силос даралгын үедэ хэгдээ юм. Хүдэлмэриин дүүрэмсээр түхеэрэгдэһэн тиимэ кузовыень абаад, өөрынь кузовые табихадаашье ажалай ехэ гаргаша хэгдэнэгүй.

Автомашинын кузовуудые иигэжэ түхеэрхэ хэрэгтэ совхозой дархашуул Б. Цыбиков, А. Позняков гэгшэд механизаторнуудта ехэ туһаламжа хүргэһэн байха юм.

Сэлэнгын совхоздо түхеэрэгдэһэн энэ арга республикымнай колхоз, совхозуудта үргэнөөр хэрэглэгдэхээр. Тиигэбэл ажахынууд бии байһан автомашинануудаа ашагтайгаар хэрэглэхэ, хүдэлмэриин үедэ адууһа малдаа силос ехээр даража абаха аргатай.

А. АЛЕКСАНДРОВ.

ҮБҺЭШЭД ИИГЭЖЭ ХҮДЭЛНЭ, УРМАШУУЛАГДАНА

Хяагтын «Родина» нолхоз жэл бүри үбһэ хуряалгые эмхитэйгээр ябуулжа, хүдэлмэриин 10—11 үдэрэй туршада дүүргэдэг юм. Эндэхидэй ажалаа ямараар эмхидхэдэг, үбһэ хуряалгын үедэ ажалшадые урмашуулха талаар ямар хэмжээ ябуулгануудай хараалагдадаг тухай доро хэлэгдэнэ.

1. ТУСХАЙ ЗВЕНОНУУД ЭМХИДХЭГДЭНЭ

Ниитын малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ ажахынуудай шухала зорилго болоно. Энээниие амжалтатайгаар бэелүүлжэ, мал ажалай продуктнуудые: мяха, һү, үндэгэ, нооһо болон бусад эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхын тула Хяагтын «Родина» артелиинхид ехэ оролдолго гаргана.

Мүнөө үедэ эндэхид үбһэ хуряалга, силос даралгые үнгэргэжэ байнхай. Һүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ ажалаа эмхитэйгээр ябуулжа, үбһэ хуряалгые богонихон болзорто үнгэргэнэ. Ямар аргаар иимэ амжалта туйлагданаб гэбэл: колхозой правлени, партийна организаци ажалаа гуримтайгаар эмхидхэдэг байна. Тус колхоздо үбһэ хуряалгын хүдэлмэри түрүүн отделенинүүдтэ, тиигээд звено бүхэндэ түсэблэгдэнэ. Колхозой бүхы сабшалан эндэхи гурбан отделенинүүдтэ 415—530 гектараар хубаарилагдажа даалгагданхай. Отделени бүхэнэй хэды центнер үбһэ хуряаха байһан түсэбөөр тодорхойлогдодог юм.

Тусхайлан хэлэхэдэ, колхозой 1-дэхи отделени бэшэнүүдһээ эгээл ехэ—530 гектар сабшалантай. Энэ жэлдэ тэрэнэйнь 165 га гараар сабшагдаха, бүхыдөө 7650 центнер гэхэ гү, али гектар бүриин 14,1 центнер үбһэн абтаха. Хоёрдохи отделенидэ 438 гектар сабшалан хуряагдажа, хамта 4416 центнер үбһэн һүрилэгдэхэ байна. Тиихэдэ гурбадахи отделени 5800 гаран центнер үбһэ хуряаха юм. Тиигэжэ тус колхоз мүнөө жэлдэ гол сабшалан дээрэһээ хамта 17900 гаран центнер үбһэ абахаар хараалаа.

Үбһэ хуряалгын үедэ колхозой бүхы отделенинүүдээр 10—15 хүнһөө бүридэһэн тусхай звенонууд ажалладаг. Тиимэ звено сабшалгаһаа эхилээд һүрилэлгэ дүүрэтэр бүхы хүдэлмэреэ хэдэг заншалтай. Өөһэд өөһэдөө зэр зэмсэгүүдтэй, 50—70 гектар сабшалан даажа абаад ажалладаг юм. Үбһэшэдэй хүдэлмэриие иимэ гуримаар ябуулхада, хүнүүд урма зоригтойгоор ажалладаг, урдаа табиһан зорилгонуудаа түргөөр бэелүүлхые оролдоно.

Звенонуудые ажалай дүршэлтэй хүнүүд хүтэлбэрилнэ. Тэдэнэр гэшүүдтэеэ хамта хэхэ хүдэлмэреэ бултыень харюусадаг, саг соонь үнгэргэхые оролдоно бшуу. Звенонуудай бүтээгдэһэн ажалай ямараар хэгдэһэниие, хэды шэнээн үбһэ бэлдэжэ абаһаниие колхозой правлени, партийна организациин зүгһөө томилогдоһон тусхай комисси тодорхойлон шалгажа абана.

Хүдэлмэриинь һайн тала үшөө юуб гэхэдэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ колхозой бүхы ажалшад, тэрэ тоодо тоо бүридхэлшэд, амбаар, складуудые даагшадһаа эхилээд, булта ажалда хабаадуулагдана. Тиихэдэ нютаг дээрэ байһан багшанар, һургуулиин һурагшад, худалдаа наймаанай болон эмнэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд булта шадаха зэргээрээ ажалладаг. Нютагай бүхы ажалшадай хабаадуулагдаад байхада 600 гаран хүн болоно.

Үбһэшэдэй звенонууд ами аминдаа хүдэлдэг туладаа, баһал түсэблэгдэнэ, ажалайнь гаргаша хараалагдана. Жэшээлхэдэ, колхозой хоёрдохи отделениин И. Кузьминай даадаг звено 60 гектар сабшалан даажа абанхай. Бүхы хүдэлмэреэ 10—12 хоногой туршада эмхидхэжэ, 480 центнер үбһэ сомохоор шиидэнхэй. Эды шэнээн үбһэ сабшажа абахадаа, звеногойхид 268 түхэриг мүнгэ зөөриин гаргаша хэхэ болоно.

2. АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨҺЭН ТУХАЙ

Тэжээл бэлэдхэгшэдые ажалдань урмашуулхын тулада колхозой правлени, партийна организаци зохихо хэмжээ ябуулгануудые хараалаа. Энэнь хүдэлжэ байһан хүнүүдые урма зоригтойгоор ажаллаха болгохо, ажалай бүтээсые һураггүй дээшэлүүлнэ ха юм.

Урмашуулха хүдэлмэриин гол ёһо юуб гэхэдэ: хэн ажалаа ямараар бүтээнэб—тэрэ түлбэри ехээр абана. Нэгэ үгөөр хэлээ һаа, үбһэшэдэй звенонууд ямараар ажалаһанаараа бэшэ, харин хүдэлмэреэ хэр бүтээсэтэйгөөр эмхидхэжэ, хэды шэнээн үбһэ бэлдэжэ абаһанайнгаа түлөө түлөөһэ абадаг болонхой.

Ажалай түлөөһые гуримшуулһанай ашаар тус колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ үбһэ ехээр абадаг болонхой. Урдань тус колхоз арайхан 10 гара мянган центнер үбһэ абадаг байһанаа, тэрэнь 22 мянга хүрэтэрөө дээшэлһэн байха юм. Мүнөө жэлдэ эндэхид түсэблэһэнһөө үшөө ехэ үбһэ хуряажа абаха зорилготой.

Мүнөө жэлдэ тус колхоздо ажалай иимэ түлөөһэн хэрэглэгдэнэ гэбэл:

а) звенонуудай үбһэеэ гараар сабшажа, тармажа абаад, һүрилһэн байбал:

хэрбээ га бүриин 90 центнер хүрэтэр үбһэ хуряаһан һаань, центнер бүриин 0,80 түхэриг;

10-һаа 15 хүрэтэр—0,60 түхэриг;

15-һаа дээшэ —0,52 түхэриг түлэхэ;

б) звенонуудай машинаар үбһэеэ сабшаһан, тармажа һүрилһэн һаань, гектар бүриһөө абтаһан үбһыень харалсан центнер бүриин:

гектарай 10 центнер хүрэтэр—0,32 түхэриг;

10-һаа—15 хүрэтэр—0,28 түхэриг;

15-һаа дээшэ—0,24 түхэриг түлэхэ.

Тиихэдэ звенонуудай намаг газар, ойн соорхой сабшажа үбһэ суглуулжа абаа һаань, ажалайнь түлөөһэн дээрэ заагдаһанһаа 10 процентээр нэмэжэ түлэгдэхэ юм. Энээнһээ гадна, хэгдэжэ байдаг ондо ондоо хүдэлмэринүүдтэ разрядууд тогтоогдонхой. Жэшээлхэдэ, бухал шэрэлгэ—хоёрдохи разрядай, үбһэ тармалга—гурбадахи разрядай, гараар үбһэ сабшалга—дүрбэдэхи разрядай сэнгээр түлэгдэнэ. Машинаар үбһэ сабшахада, үбһэ һүрилхэдэ табадахи разрядаар түлэгдэдэг юм. Зүгөөр разрядуудай ехэ болохо тума түлөөһэнь бүри ехэ болохо байна.

Звенонууд ажалай түлөөһые ямар гуримаар абанаб гэхэдэ, жэшээнь, нүхэр С. Котомановай даадаг звено (колхозой 1-дэхи отделени) сабшалан дээрэһээ гектар бүриин 15 центнер гэхэ гү, али хамта 100 гектар дээрэһээ 1500 центнер үбһэ гараар, машинаар сабшаад, бултыень соможо абаһан байгаа һаа, тус звено 660 түхэриг мүнгэ абаха болоно.

Үбһэ хуряалгын үедэ ажалай түлөөһые иимээр хараалжа, тус колхоз хүдэлмэреэ бүтээсэтэйгөөр эмхидхэнэ бшуу. Тиихэдэ үбһэ сабшалга, тармалгада болон бусад хүдэлмэринүүдтэ хабаадалсажа байдаг хүнүүдтэ хамтын эдеэ хоол ямаршье түлбэригүйгөөр бэлэдхэгдэжэ угтэнэ.

Хүдэлмэриин үедэ колхозой партийна организаци ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлдэг. Ажалай дүн үдэр бүхэндэ согсологдожо, тэдэнэй урда тодорхой зорилгонууд табигдажа байдаг юм. Мүн хирэ хирэ звенонууд хоорондын дүн гаргагдажа, колхозой правлени, партийна организациин дамжуулгын Улаан туг, вымпелнүүд түрүүшүүлдэ барюулагдана. Агитаторнуудай дунда семинар үнгэргэгдэжэ, мүн лэ тодорхой зорилгонууд табигдаа. Эдэнэр колхозой отделенинүүдээр ябажа, дайшалхы хуудаһануудые гаргана. Ажалшадай дунда хөөрэлдөө, элидхэлнүүдые үнгэргэдэг байха юм.

* * *

Үбһэ хуряалгын үедэ тусхай звенонуудые эмхидхэжэ, ажалай түлөөһые шэнэ гуримаар зохёодог боложо, тус колхозойхид хуряалгын хүдэлмэриие богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэдэг болонхой. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ үбһэ хуряалга 30—35 үдэрэй туршада үргэлжалдэг байгаа һаа, мүнөө 10—11 үдэрэй туршада үнгэргэгдэнэ. Абтаһан үбһэнэй шанартайгааршье бэлдэгдэнэ. Тиигэжэ эндэхид ажалай бүтээсые хоёр-гурба дахин дээшэлүүлжэ шадаа бшуу.

Хяагтын «Родина» колхоздо үбһэ хуряалгын үедэ эмхидхэгдэжэ байдаг ажал, ажалшадые урмашуулха талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудынь республикымнай бусад колхозуудта жэшээ болохо үгэхөөр. Тиимэһээ колхоз, совхозууд энээнтэй танилсажа, ажалаа һайнаар эмхидхэхэ бээ гэжэ найдагдана.

Д. ЦЫРЕНОВ.

СССР-эй далайн хилэнүүдые найдамтайгаар хамгаалагша

★

Контр-адмирал В. Лизарский

★ ★

Июлиин 29—СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэр мүн. Энэ заншалта һайндэрые совет хүнүүд политическэ тон ехэ дэбжэлтын, КПСС-эй түүхэтэ XXII съездын хараалһан коммунис байгуулалтын агууехэ программые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй оршон байдалда угтана. Коммунизм байгуулагшадай амгалан ажалынь Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээр найдамтайгаар хамгаалагдана. Эдэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд эзэрхэг түримхэйшүүлэй добтолгые ямаршье сагта сухарюулан сохихоор, тэдэндэ һүртэ шанга сохилто хэхээр бэлэн байна.

Социалис гүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хубинь мүн болохо СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флот баатар түүхэтэй, алдарта уг заншалаар баян юм. СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флотород гүрэнэй хүгжэлтэдэ хододоо шухала үүргэ дүүргэдэг байгаа. Эхэ оронойнгоо дайсадта эсэргүү тэмсэл дотор сэрэгэй морягууд Эсэгэ ороноо хамгаалгада жагсажа, үсөөн бэшэ баатаршалгануудые гаргаһан байха.

Ородой флот арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө, хаанта засагта эсэргүү эршэмтэй шанга олон тэмсэлшэдые хүмүүжүүлэн гаргаа. 1917 оной октябриин үдэрнүүдтэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилһэн революционно морягууд хүдэлмэришэн, таряашанай засаг тогтоолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. 1917 оной октябрьда шэнэ үеын—социализмын болон коммунизмын үеын эхилһэние өөрынгөө ухэр буунуудай зэдэлээгээр мэдээсэһэн баатар «Аврора» Ленинэй хотодо алдарта революционно заншалнуудай һүр һүлдэнь боложо байдаг.

1918 оной февральда Коммунистическэ партиин болон агууехэ Ленинэй байгуулһан Совет Далайн-Сэрэгэй Флот хуушанай ород флодой бүхы һайн юумые уг залгамжалан абанхай. Граждан дайнай жэлнүүдтэ морягууд Улаан Армитай хамтадаа залуу Совет республикые гадаадын интервентнүүд болон революцида эсэргүү дотоодын дайсадһаа хамгаалха зуураа, үзэгдөөгүй ехэ баатаршалга, эрэлхэг зориг гаргаһан байха. «Потёмкиной», «Аврорын» революционно уг заншалнуудые халан абагшад мүн болохо Анатолий Железняков, Николай Маркин, Павлин Виноградов, Владимир Полухин, Тимофей Ульянцев болон бусад олон олон баатар морягуудай нэрэнүүдые манай арад хэзээшье мартахагүйл.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүртэ шанга жэлнүүдтэ сэрэгэй морягууд СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы түүхэ дотор толотомо шэнэ хуудаһануудые бэшүүлһэн байха. Советскэ Армитай амжалтатайгаар зохилдуулан ябуулга хэжэ, Далайн-Сэрэгэй Флот далай шадарай шэглэлнүүд дээрэхи хамгаалгын, добтолгын ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зуураа, газар дээрэхи сэрэгүүдэй хажуу талануудые найдамтайгаар хамгаалдаг байба.

Энэ дайнай түрүүшын, эгээл хүшэр хүндэ үедэ флоднай далай шадархи томо хотонуудые—Одесса, Севастополь, Ленинград, Таллин хотонуудые хамгаалгада, Ханко дээрэхи, Моонзундска аралнууд дээрэхи Заполяридахи байлдаануудта шухала үүргэ дүүргээ. Далайн ябаган сэрэгэй бригаданууд фронтын элдэб газарнуудта дайсание бута сохилгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Балтиин далайн лётчигууд бүри 1941 оной августын эхин багта Берлинние бомбодоһон юм. Флодой уһан дээрэхи, илангаяа уһан доорохи хүсэнүүд болон авиаци дайсанай далайн замууд дээрэ амжалтатайгаар ябуулга хэжэ, далай дээрэ совет ашаа шэрэлгэнүүдые хамгаалдаг байба. Морягууд болон далайн лётчигууд манай сэрэгүүдэй добтолгото тулалдаанууд дотор ехэ эдэбхи хэшээл гаргаһан юм.

СССР-эй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүхы сэрэгшэдтэл адли флодойхид немец—фашис булимтагаршад болон япон империалистнуудта эсэргүү тэмсэл дотор баатар зориг, нугаршагүй эрэлхэг ябадал, ниитын габьяа гаргаһан байна. Манай арад, Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство сэрэгэй морягуудай баатаршалгые үндэрөөр сэгнэжэ, тэдэнэрэй 515 хүниинь Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ, 7-донь—Советскэ Союзай хоёр дахин Геройн нэрэ зэргэнүүдые олгоо. 350 мянга гаран орденууд болон медальнууд сэрэгэй морягуудта барюулагдаа.

> *Мүнөөдэр—Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэр*

Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэр совет арад социалис Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалай түлөө байлдаануудай баатарнуудые хүндэлэн амаршалха зуураа, баясхалангай түрүүшын үгые Коммунистическэ партидаа зорюулна. Партимнайл манай сэрэгшэдэй зэргэнүүдые нягтаруулан жагсаагаа, тэдэнэртэ сүлөөрэлтын тэмсэлэй уг зорилгонуудые эли тодоор ойлгуулаа, тэдэнэрые патриотизмын мэдэрэлтэйгээр, дайсанда дураа гутадагаар хүмүүжүүлээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Советскэ Союзай түйлаһан илалта хадаа дайнай таһалдуулһан амгалан тайбан социалис байгуулалтые һэргээхэ, һандаргалтада ороһон арадай ажахые һэргээн бодхоохо арга манай арадта олгохоһоо гадна, коммунизм тээшэ урагшаа үргэн далайсатайгаар дабшаха арга олгоо.

Амгалан тайбан ажал хэжэ байһан совет хүнүүд дайнда дурагүй юм. Эб найрамдалда дуратай гадаадын политика эрид шууд ябуулжа, манай правительство элдэб социальна байгуулалтатай оронуудай эбтэйгээр зэргэ оршон байхынь тулада бүхы юумэ хэнэ, дэлхэйн ракетно-ядерна дай зайсуулхын тулада хамаг хүсэл оролдолгоёо гаргана. Совет социалис гүрэнэй энэ хараа шугамынь бүгэдэниитээрэе буу зэбсэг хураахын, эб найрамдалай түлөө Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ дотор харуулагдаа.

Зүгөөр Баруун зүгэй, түрүүшын ээлжээндэ Америкын Холбоото Штадуудай хархис этэгээдүүд гүрэнүүдэй эбтэйгээр зэргэ оршон байлгын гол ёһые буруушаана, улас хоорондын түгшүүрилые һуларуулгада, арадуудай хоорондоо бэе бэеэ этигэлсэлгын эрхэ байдал бии болгоходонь, зорюута һаад хэнэ. Тэдэнэр буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадалаа үргэлжэлүүлнэ, эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдые үргэдхэнэ, элдэб янзын хорото муухай ябуулгануудые хэнэ. Июль соо США агаарта ядерна тэһэрэлгэнүүдые хэжэ эхилээ.

Иимэ эрхэ байдалда манай арад оронойнгоо оборонын хүсэ шадалые улам ехэ эршэмтэйгээр бэхижүүлхэ, һайжаруулха баатай болонхой. **«...Эзэрхэг түримхэй империалис хүсэнүүдэй бии байгаа сагтал мүнөө үеын хүсэтэ зэбсэг үйлэдбэрилхэ, хэрэгтэй тоото зэбсэгтэ хүсэнүүдые барижа байха, эзэрхэг түримхэйшүүлые эршэмтэй шангаар, хүсэд бута сохихо хэмжээтэйгээр Совет гүрэнэй оборонын хүсые дэмжэхэ зэргэтэй болонобди»,**—гэжэ Н. С. Хрущев конгресс дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо мэдүүлээ.

Промышленностиие, эрдэм ухаа болон техникые хүгжөөхэ талаар СССР-эй түйлаһан гайхамшагта амжалтанууд совет сэрэгүүдые ракетно-ядерна техникээр шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ арга олгоо. Мүнөө манай орон глобальна ракетэнүүдтэй. Эдэнь ракетэдэ эсэргүү зэбсэгээр гэмтээгдэдэггүй, хэрэгтэй болоһон сагта газарай бүмбэрсэгэй ямаршье хубида алдуугүйгөөр сэхэ табигдажа болохо байна.

Оронoймнай далайн хилэнүүд Коммунистическэ партиин болон Советскэ правительствын ехэ анхарал доро байдаг. Мүнөө үедэ манай флот эрхим һайн корабльнуудаар, тон шэнэ ракетнэ зэбсэгээр хангагданхай. Эдэ зэбсэгүүд өөрынгөө эрье шадарта дүтэшье, мүн уһан далайн хилын саана холошье дайшалхы ябуулгануудые хэхэ тушаа мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусамаар байна. Флодой, тэрэнэй хүсэ шадалай үндэһэ һууринь хадаа тэмсэлэй мүнөө үеын хэрэгсэлнүүдээр зэбсэгжүүлэгдэһэн уһан доогуур ябадаг онгосонууд болоно. Ракетэ ябуулдаг далайн авиаци хүгжэнэ, уһан дээгүүр ябадаг корабльнууд һайжаруулагдана.

КПСС-эй Центральна Комитет болон өөрөө Н. С. Хрущев флодой хүгжэлтые болон һайжаруултые анхаралтайгаар харана, флот тухай эсэгын ёһоной анхарал оролдолго гаргана. Һүүлэй жэлнүүдтэ Никита Сергеевич Номгон далайн, Хара далайн, Улаан тугта Балтиин флодой морягуудта, Каспиин Улаан тугта флотили дээрэ ошоо. Энэ оной май соо Н. С. Хрущев Ленинградта ошожо, судна бүтээлгын промышленностиие, корабльнуудые барилгын ябасыень хараһан байгаа.

Манай гүрэнэй далайн хилэнүүдые хамгаалхын түлөө харюусалгаяа гүнзэгы һайнаар мэдэһэн сэрэгэй морягууд флодой дайшалхы бэлэдхэлые болон шадабарие һайжаруулхын тулада бүхы хүсэеэ зорюулна. Далайнууд дээрэхи походуудта, тактическа һуралсалда матросууд, старшинанууд болон офицернүүд дайшалхы мэргэжэлээ эсэшэ сусашагүйгөөр һайжаруулна, шэнэ техникэ болон зэбсэг шудална. Мүнөө Далайн-Сэрэгэй Флодой хоёр сэрэгшэ бүриин нэгэниинь отличник, гурбан хүн бүриин нэгэниинь эрхим мэргэжэлтэ мүн болонхой. Дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлдээ ехэ амжалтануудые түйлаһанай, шэнэ техникэ, зэбсэг шудалһанай, ашаглаһанай түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум һүүлэй жэлнүүдтэ 400 гаран морягуудые орденууд болон медальнуудаар шагнаа.

Сэрэгэй морягууд флодой дайшалхы шадабарие болон бэлэдхэлые үдэр ерэхэ бүри һайжаруулжа, өөрынгөө арадтай ниитэ, аша хэрэгэй түлөө тэмсэнэ. Матросууд, старшинанууд болон офицернүүд манай ороной ажалшадтай нягта холбоо барисаатай юм. Олон мянган ниитын организацинууд, заводууд, фабриканууд, колхозууд болон совхозууд, областьнууд, хизаарнууд болон республиканууд флодой корабльнуудые, частьнуудые шефтэ абанхай.

Арадай болон флодой эбдэршэгүй бата нэгэдэлэйнь ашаар морягууд запаста табигдаһанайнгаа һүүлээр шэнэ газар элдүүрилжэ байгшадай зэргэдэ өөһэдынгөө һууринуудые эзэлнэ, түмэр замуудые, заводууд болон электростанцинуудые баригшадай зэргэдэ оролсоно.

Армида, авиацида болон флодто туһалха һайндуранай общество манай Эхэ ороной далайн хилэнүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ. ДОСААФ оборонно-ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулна, флодой алдарта уг заншалые нэбтэрүүлнэ, ажалшадай дунда далайн-сэрэгэй эрдэм дэлгэрүүлнэ, судна бүтээлгын болон далайн зэбсэг хүгжөөлгын талаар Эсэгэ ороной наука, техникын амжалтануудые нэбтэрүүлнэ.

Флот тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргаһанай түлөө Далайн-Сэрэгэй Флодой Үдэр частьнууд болон кораблиинхид Коммунистическэ партида, Советскэ правительствада, һүртэ шанга зэбсэгээр болон шэнэ техникээр хангагдаһан мүнөө үеын шэнэ корабльнуудые байгуулһанай түлөө судна бүтээлгын промышленностиин хүдэлмэришэдтэ, инженернүүдтэ, техникүүдтэ болон конструкторнуудта баясхалан хүргэнэ. Илаһан социализмын орон мүн болохо манай агууехэ социалис Эхэ ороной далайн хилэнүүдые мүн саашадаашье хёрхоор хамгаалхабди гэжэ сэрэгэй морягууд түрэл партияа, правительстваяа, бүхы совет арадаа найдуулна.

ХАНИ БАРИСААН ХАМАГҺАА ҮЛҮҮ

Залуушуулай, студентнэрэй Бүхэдэлхэйн фестивальда хабаадаха совет делегациие хүтэлбэрилэгшэ Сергей Павловтай хөөрэлдөөн

Залуушуулай, студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VIII фестивальда элдэб олон оронуудһаа залуу хүнүүд Финляндиин ниислэл Хельсинкидэ үдэр бүри ерэһээр. Манайшье совет делегаци—бүхы аха дүү Союзна республикануудаймнай түлөөлэгшэд ошоо. Эб найрамдал хамгаалхые, хани барисаа бэхижүүлхые эрмэлзэгшэ залуушуулай Бүхэдэлхэйн VIII фестивальда манай ороной эдиршүүлэй 700 түлөөлэгшэд хабаадана. Бүхэдэлхэйн VIII фестивальда хабаадаха совет залуушуудай делегациие ударидагша, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Сергей Павловта ТАСС-ай корреспондент Б. Лукьянов хандажа, хэдэн асуудалдаа иимэнүүд харюу абаһан байна.

АСУУДАЛ: Залуушуул ба студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VIII фестиваль үнгэргэхэ тухай мэдээсэлдэ совет залуушуул ямараар хандаа һэм?

ХАРЮУ: Ехэ дэбжэлтэтэйгээр хандаа. Совет залуушуул бүхэдэлхэйн эдиршүүлэй бүхы уулзалгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Москвада болоһон VI фестивальда ерэһэн дэлхэйн бүхы түбинүүдэй 131 ороной түлөөлэгшэдые угаа хүндэтэйгөөр эзэн ёһоор угтаа бэлэй. Уласхоорондын ямаршье шэлэ уулзалга, тиин иимэ үргэн хабаадалгатай фестиваль хадаа оршон үеын шухалын шухала асуудалнууд тухай, нэн түрүүн газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал батадхаха тухай үнэн сэхээр хөөрэлдэжэ, өөһэдынгөө һанал бодол мэдэлсэхэ, бүри һайнаар танилсаха арга боломжонуудые олгоно. Ушар иимэһээ манай ороной залуушуул тус фестивальда ехэ дэбжэлтэтэйгээр хандана.

АСУУДАЛ: Манай орон дотор ямар хэмжээ ябуулганууд VIII фестивальда зорюулагдааб?

ХАРЮУ: Советскэ бэлэдхэлэй комитет, тэрээндэ ородог—зүжэгшэд, спортсменүүд, ниитын ажал ябуулагшад фестиваль тухай ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри хээ.

Фестивалиин темэ совет залуушуулай һайндэрэй программада гол һуури эзэлээ һэн. Интернациональна хани барисаанай һайндэрнүүд олон хото хүдөөгөөр үнгэргэгдөө, үнгэрһэн фестивальнуудта хабаадагшадтай, лауреадуудтай уулзалганууд болоо, кинофестивальнууд, хөөрэлдөөнүүд, лекци, элидхэл хэгдээ, фото зурагай выставкэнүүд харуулагдаа, спортын мүрысөөнүүд үнгэргэгдөө.

Ленинградай Петроградска талын залуушуулай клубта «фестивальһаа—фестивальда» гэһэн ехэ үдэшэ үнгэргэгдөө. Мүн Таллинай оперо, баледэй театрта «Хельсинки, мэндэ амар!» гэһэн үдэшэ болоо. Азербайджан залуушуулай гурбадахи фестиваль баһа гоё һайханаар үнгэрөө.

АСУУДАЛ: Советскэ делегаци тухай, мүн фестивалиин ямар хэмжээ ябуулгануудта тэрэнэй хабаадалсаха байһан тухай юу хэлэмээр байнаб?

ХАРЮУ: Манай делегадуудай дунда залуушуулда мэдээжэ болонхой, бэлигтэй хүнүүд—шахтёр Кузьма Северинов, металлург Валентин Новиков, кукурузашан Любовь Молдован, актриса Нина Дробышева, поэт Евгений Евтушенко, эрдэмтэ Сергей Мергелян, гимнастка Елена Волочецкая, хүнгэн атлет эгэшэ дүү Пресс Ирина Тамара хоёр болон бусад олон бии. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын космонавт Юрий Гагаринай нэрэ бүхы дэлхэй дээрэ эли бэзэ даа. Залуу хүдэлмэришэд, колхознигууд болон интеллигенциин, залуушуулай организацинуудай түлөөлэгшэдһөө делегацимнай бүридэнэ. Уран һайханай, спортын эрхим коллективүүд делегациимнай эхэнхи хубинь болоно.

Фестивалиин программа тухай хэлэхэдэ, нэн түрүүн фестиваль дээрэ ехэхэн политическэ тэмсэлэй хөөрэлдөөнүүд болохо юм гэжэ тэмдэглэгдэхэ хэрэгтэй. Фестиваль хадаа хүгжэмэй, дуунай, танцын һайндэр юм шэгеэр зарим хүнүүд һанадаг. Энэньшье зүб, фестиваль дээрэ хаа хаанагүй хүгжэм, дуунууд ханхинажа, эрхим национальна коллективүүд өөһэдынгөө уран һайханай шадабари мэргэжэлые харуулха байна. Гэбэшье, энээнтэй хамта бэе бэеэ һайнаар ойлголсохын тулада халуунаар арсалдаха, һанал бодолоо хөөрэлдэн андалдаха үргэн трибуна хэрэглэхэ болоно. Иимэһээ урдань фестиваль тухай дуулахашье дурагүй байдаг залуушуулай бүлгэмүүдые өөрынгөө талада татаһанаарза, тус фестиваль онсо ондоо болоно. Политическэ элдэб һанал бодолтой залуушуулай түлөөлэгшэд өөһэдынгөө үзэл бодол тухай үргэнөөр хөөрэлдэхэ юм. Нёдондо жэлдэ Москвада болоһон залуушуулай Бүхэдэлхэйн хурал энээндэ ехэхэн нүлөө үзүүлээ.

Залуушуулай һанал бодолоо хубаалдан хөөрэлдэжэ, үгэ буляалдаха ябадал һайн талатай байбашье һаань, энээние залуушуул[...] барисаанда эсэргүүсэгшэд, [...] лиин дайсан этэгээдүүд өө[...] ашагта хэрэглэхээр оролдо[...] һые бидэ мэдэнэбди. Фестива[...] рэ һүйдхэл хэхэ центрнүү[...] лэдхэһэн ябадал зарим бару[...] нуудта үзэгдөө. Теэд энэ[...] шүүлэй уулзалгын эдэбхита[...] сэлшэдые айлганагүй. Тэдэн[...] ролон һүйдхэгшэдые сара[...] сэхэ хөөрэлдөөгөөрөө эб н[...] лай хани барисаанай илаг[...] байһание баталан харуулж[...] ха.

Манай залуу хүбүүд б[...] ажабайдал, хүдэлмэри туха[...] арад түмэнэй эб найрамдала[...] тэмсэжэ байгаа тухай, мүн [...] скэ Союзай наукын, техник[...] культурын түйлалтанууд т[...] вет залуушуудай түлөөлэгш[...] тивалиин делегадуудта [...] хөөрэжэ үгэхэ юм.

Фестиваль дээрэ «Залуушу[...] национальна бэеэ даанги [...] «Залуушуул эб найрамдалай[...] зэбсэг хураалгын түлөө тэ[...] гэһэн хөөрэлдөөнүүд болохо[...]

Советскэ эдиршүүл, басаг[...] гэжэл мэргэжэлээрээ—бүд[...] шэд, саарһанай, модоной, а[...] лой промышленностиин хүд[...] шэд, металлистнар, барилга[...] Финляндиин профсоюзай залу[...] тай уулзалга хэхэ юм. Мүн [...] лэн интеллигенциин түлөө[...] уран зохёолшод, поэдүүд, зал[...] лай һайн дуранай лагерьнуу[...] тэлбэрилэгшэд, туризмын [...] мүүдэй ударидагшад, фот[...] театр, уран зураг болон бус[...] гэжэлтэдэй уулзалганууд б[...]

Июлиин 31-нэй үдэр [...] Финляндиин залуушуулай х[...] рисаанай үдэр» үнгэргэгдэхэ[...]

Совет залуушуул фест[...] үедэ газар дэлхэйн бүхы ор[...] делегацинуудтай уулзаха бай[...]

АСУУДАЛ: Залуушуулай, с[...] нэрэй Бүхэдэлхэйн VIII фест[...] бэлэдхэлэй дүнгүүд тухай ю[...] мээр бэ?

ХАРЮУ: Тус фестивальда [...] далсаха дуратай байһанаа [...] 120 оронуудһаа 1400 [...] мэдүүлээ. Энэ тон үргэн ха[...] гатай, ехэ аша туһатай [...] болохо байна. Фестивальда [...] олонниитэ ехэхэн анхаралаа [...] дуулна. Тэрэние 19 гүр[...] толгойлогшонор, зуугаад [...] скэ, олонниитын ажал ябуу[...] эрдэмтэд, уран зохёолшод, [...] ствын мастернууд амаршалһ[...] на. Энэ фестивальда залуу[...] 200 эмхи түрүүшынхеэ хаба[...] хань. Бүгэдэ ниитээрээ буу [...] хураахын, эб найрамдалай [...] Бүхэдэлхэйн конгресстэ хаба[...] һан залуушуулай уулзалг[...] «Дэлхэйн залуушуул, студе[...] хандалга» абаһан юм. Тэрэ [...] га дотороо фестиваль болбол [...] рамдал хамгаалха бүгэдэ [...] агууехэ зорилгын түлөө т[...] залуушуулай, студентнэрэй [...] хүдэлөөнүүд хоорондын хани[...] саае үргэдхэхэ, бэе бэеэ зүбө[...] голсоходонь туһа түхэм боло[...] хэ байна гэжэ делегадууд [...] лээ һэн.

Хельсинкидэ болохо залуу[...] һайндэрэй уг зорилгонь—«[...] рамдалай, хани барисаанай [...] гэһэн уряа лозунг болоно. [...] валь һаруул һайхан ерээдүй[...] бүхы дэлхэй дээрэ эб найр[...] түлөө залуушуулай тэмсэлые [...] хэн батадхаха юм.

ХИТАД ОРОНДО

ХИТАДТА ҮНДЭҺЭТЭНЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БЭЛЭДХЭЛГЭ

Хитадай национальна районуудай арадай ажахын болон культурын элдэб һалбаринуудта ороной дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэд жэл бүхэндэ олоороо ерэнэ. Энэ жэлдэ дээдэ һургуулитай шэнэ мэргэжэлтэд нэмэн ошохонь.

Хитадай ниислэлэй дээдэ һургуулинуудта мүнөө жэлдэ эдэ районуудта ошохо 500 гаран инженернүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд, врачнууд, багшанарые бэлдэжэ гаргаба. Мүн Үбэр Монголой автономно районуудай дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн диплом 2000 студентнэр энэ жэл абаба. Республикын томохон национальна районуудай нэгэн болохо Үбэр Монголдо һуудаг элдэб үндэһэ яһатанай 13 мянга шахуу студентнэр мүнөө тэндэ хүдэлжэ байһан арба гаран дээдэ һургуулинуудта һурана. Үбэр Монголой дээдэ һургуулинууд арадайнгаа ажахыда 4.700 инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, үйлэдбэриин командирнуудые, врачнууд болон багшанарые районойнгоо тогтоһонһоо хойшонхи һүүлшын арбан жэл соо бэлдэжэ гаргаа.

Бага яһатанай Гуанси-Чжуанска автономно районой институт энэ жэлдэ залуу мэргэжэлтэдые олоор бэлэдхэхэнь. Мүнөө институдай математическа, химическэ, физическэ, филологическа, түүхын факультедүүдтэ 1000 шахуу студентнэр һуралсана. Энэ дээдэ һургуули тогтоһоор арбан жэл соо хүдэлөөд байхадаа 5000 үлүүтэй хүние һургажа гаргаа.

Гуйчжо хадаа хуушанай Хитадай экономическа болон культурна талаар эгээн гээгдэнги провинца байһан. Мүнөө тэндэ зуу мянган хүн бүхэнэй 64-ниинь дээдэ һургуулида һуралсана. Провинциин дээдэ һургуулинууд 12 жэл соо 5500 мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ гаргаһан байна.

(ТАСС).

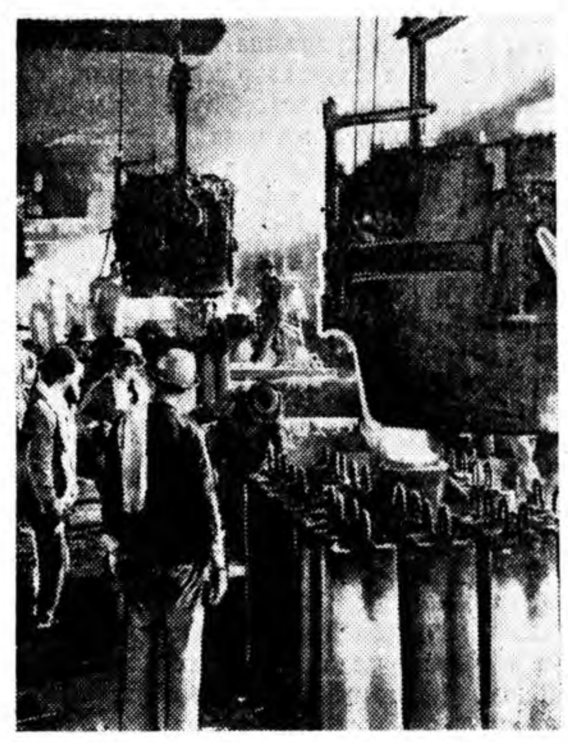

ХИТАДАЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Шицзиншаньска металлургиин заводой конвертернэ цехтэ булад шудхажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Больница, кинотеатр, магазин, арад зоной хэрэглэмжэ хангаха эмхи зургаан гэхэ зэргын газарнууд тэндэ хүдэлнэ.

УҺАЛУУРИИН ХҮСӨӨР

Уһалуури хэхэ барилга үргэдхэһэнэй ашаар Синьцзян-уйгурай автономно райондо арадай засагай тогтоһонһоо хойшонхи жэлнүүдтэ тарилгын талмай гурба дахин ехэ болгогдоо.

Тала дайда уужамтай тэрэ райондо газар таряалан шиидхэхы удха шанартай. Тэндэхи газарай талмай Франциин газар нютагһаа хоёр дахин ехэ юм. Гэбэшье һаа, хура бороо хомортой байдаг дээрэһээ ган болодог.

Мүнөө Синьцзянда 3 миллион 200 мянган гектар таряанай газар бии. Тэрэнэйнь 90 гаран процентнь уһалагдадаг болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Синьцзянда бүхы дээрээ 1800 миллион кубометр уһа багтааха багтаамжатай барилга хэгдээ. Олон канал баригдаа.

ҮБЭР МОНГОЛОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭГҮҮР

Һүүлшын арбан жэлэй туршада Советскэ Союзһаа, Польшоһоо, Чехословакиһаа, Венгриһээ, ГДР-һээ 110 сортын свёкло Үбэр Монголой автономно райондо абаашагдаһан байна. Арадай хитадта Үбэр Монгол хадаа свёкло тариха шухала районуудайнь нэгэн болоно. Абаашагдаһан сортнуудые туршаһан тарилгын үрэ һайнаар харагдаа, тэдэнь саахар ехэтэй ургаса һайнтай. Советскэ Союз, Чехословакиһаа абаашагдаһан сортнууд ган жэлнүүдтэ ехэ ургаса үгэнэ.

Тэрэшэлэн 1956 ондо Советскэ Союзһаа абаашагдаһан кукуруза Үбэр Монголдо ехээр таригдадаг болоо.

Үбэр Монголой хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлэлгын институдай туршалгын поли дээрэ таригдаһан тэдэ сортын ургамал һайн ургаа.

ШЭНЭ ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛГЭ

Хэйлунцзян провинцида 280 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэбэ. Тэндэ ойроо хүртөөгүй үрэжэл һайнтай хэдэн миллион гектар газар хэбтэжэ байһан юм.

Шэнэ газар элдүүрилхын тулада сэрэгэй албанһаа табигдаһан һайн дуратан, хотын эдир хүбүүд, басагад тэндэ олоороо ерэнэд. Тэрэ провинцида 15 томохон һангай ажахынууд байгуулагданхай.

Шэнэ газар хахалагшад элдүүрилһэн газараа уһанай үерһөө аршалха хаалта 200 километр үлүүтэй газарта нёдондо баряа. Мүн 15 миллион кубометр уһа багтааха сөөрэм малтаа. Уһа бүлэхэ станци байгуулагдаһан, уһалууриин ехэ канал баригдаһан байха юм.

Шэнэ газар элдүүрилгэ гол түлэб машинын хүсөөр хэгдэнэ. Тэдэнэртэ хүдөө ажахын зэмсэг, үрэһэ хүрэнгэ болон бусад зүйл абаашаха түмэр зам, шоссейнэ харгы баригдаа.

Шэнэ газар элдүүрилэгшэдтэ хамта дээрээ миллион квадратна метр талмайтай байрын гэрнүүд баригданхай. Электростанци,

МҮРЫСӨӨН ШАНГАДАНА

Хахад жэлэй дүнгөөр, ехэ һү һаахын түлөө һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Кабанскын совхозой коммунис ажалай нэрэ зэргэтэ 2-дохи һаалиин гүүртынхид (ахалагшань нүхэр Тараканов) түрүүлжэ, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэбэ.

Энэ гүүртынхид июнь һарада хамта 379 центнер һү һаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 300 килограмм һү һааһан, гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 108 процент болгоһон байна.

Үнеэн бүхэнһөө 235 килограмм һү һааһан Шергинэй совхозой 3-дахи гүүрт[...] социалис мүрысөөндэ х[...] хи һуури эзэлбэ. Тус со[...] нэгэдэхи отделениин [...] шан нүхэр Изюрьева [...] һарын турша соо 2601[...] грамм һү һааһанайнгаа [...] аймагай чемпионой нэрэ[...] гэдэ хүртэбэ.

Б. Со[...]

Үрэжүүлгэ эхилээ

Үдын совхозой (Хори)[...] хи отделениин ажахын[...] соондо ороһон Бато-[...] Цыденовэй хүтэлбэрилл[...] нишодой бригада эмхит[...] ажалладаг юм. Тус бр[...] хамта 6600 гаран хонид[...] рэ тоодо 3 мянга гаран [...] хонидые харууһална.

Ерэхэ жэлдэ хонин б[...] хурьга абахын тулада [...] дынхид ехэ хүдэлмэри [...] на. Эхэ хонидынь хурьг[...] бүри эртэ илгагдажа, [...] элбэгтэй бэлшээридэ ад[...] дажа таргалуулагдана. [...] шадал һайнтай тарган [...] дынь мүнөө үрэжүүлэ[...] захаланхай. Түрүүшын [...] техник үрэжүүлэгшэд Н. [...] жиева, Е. Жимбеева гэгш[...] хони искусственна арга[...] жүүлбэ. Эдэнэр шадама[...] хээр ажаллажа, инстру[...] заабаринуудые наринаа[...] хина.

Д. Очи[...]

Б. АНТОНОВОЙ ФОТОМОНТАЖ.
ТАСС-ай фотохронико.

ООН-ой Аюулгүйн Советдэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 27. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацануу- Организациин гэшүүндэ аха тухай Бурунди королевствын, Руандын Республи-н мэдүүлгэнүүдые Аюулгүйн Совет июлиин 26-да ха-ка үзөө.

Аюулгүйн Соведэй заседани-рэ СССР-эй делегат П. Д. Морозов үгэ хэлэхэдээ, ООН-ой гэшүүндэ Африкын шэнэ оронуудые абаха тухай ду-ралые дэмжээд, иигэжэ олон тэмдэглээ. Бурундиин болон Руандын газарнууд дээ-рээ хариин сэрэгүүдые ав-тын нэгэ хүрэтэр гаргаха тухай Генеральна Ассамблейн шиидхэбэринүүдые Бельгиин саг соонь дүүргэхэ гээ-эдэ оронуудай бодото бэеэ хай байдалые хангаха хала эрхэ нүхэсэл мүнөө болоно. Бурунди болон Руандада Бельгиин сэрэгүүд шадаа үлэхэ болоо һаа, Африка түбидэхи амгалан бай-даа горьтой аюул тохёол-хоха гэжэ зааха зуураа, Ге-неральна Ассамблейн шиид-хэбэринүүдые Бельгиин дүүр-гэ тухай советскэ делегат илтэ хээ.

Генеральна Ассамблейн шиидхэбэринүүдые Бельгиин хэрэгсээдэггүй байһан дээрэһээ өөһэдынгөө арадуудай һанаагаа зободог тухай ОАР-ай, Ганын түлөөлэгшэд элирхэйлэн мэдүүлээ.

Бурунди болон Руандаһаа Бельгиин сэрэгүүдые дары түргэнөөр гаргаха тухай СССР-эй, Ганын, ОАР-ай эрилтэнүүдые Румыниин делегат Хашигану дэмжэһэн байна.

Бельгиин түлөөлэгшэ Лоридан колонизаторнууд харгалзалга дороо байһан нютагуудта «һайн һайхан» хэрэгүүдые эрхилдэг байгаа гэһэн хэбэртэйгээр гоё үгэ хэлэхэдээ, эдэ оронуудһаа хариин сэрэгүүдые гаргаха тухай Генеральна Ассамблейн шиидхэбэринүүд тухай оройдоошье дурдангүй гараа. Бельгиин делегадай иимэ хараа бодол Бурунди болон Руандада колониальна эзэрхэлгэеэ хүсэ хэрэглэн саашадань үлөөхэ гэһэн һэдэлгэ болоно гэжэ Африка, Азиин оронуудай делегадууд тоолоһон байна.

Бурунди болон Руандые ООН-ой гэшүүндэ абахые Генеральна Ассамблейдэ һанамжалан дурадхаха гэһэн шиидхэбэри Аюулгүйн Совет нэгэн дуугаар баталан абаа.

СҮЛӨӨТЭ КУБЫН ҺАЙНДЭР

ГАВАНА, июлиин 27. (ТАСС). Сантьяго-де-Кубадахи Монкада гэжэ хэрэмые баатарлигаар добтолһоор юһэн жэлэй ойе революционно Куба үсэгэлдэр баяр баясхалантайгаар тэмдэглээ. Америкын табимал Батистын шанга засагта эсэргүү тэмсэлдэ энэ добтолго эхи табижа үгэһэн байгаа. «Июлиин хорин зургаа хадаа манай Эхэ ороной агууехэ үдэр, манай залуушуулай баатаршалгын, эрэлхэг габьяагай һүлдэ тэмдэг, шэрүүн шанга засагта эсэргүүсэн зэбсэгтэ тэмсэл эхилһэн түүхэтэ үе болоно» гэжэ «Нотисиас де ой» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Политическэ ехэ дэбжэлтын боложо байһан үедэ национальна һайндэрөө Кубын арад угтаа. Кубын революциин үлгы болгошо Сантьяго-де-Кубада гол һайндэрынь болоо. Тэндэ болоһон ехэ митинг дээрэ баатарлиг аралай бүхы нютагуудһаа ерэһэн ажалшадай түлөөлэгшэд, Монкадые добтололгые хүтэлбэрилэгшэ, Кубын нэгэдэмэл революционно организацинуудай нэгэдэхи секретарь, премьер-министр Фидель Кастро байлсаа. Тэрэ тодо һонор, ехэ үгэ хэлэхэдээ, Америкын империализмын зүгһөө шэнэ эзэрхэг добтолгын болохоор аюулай тохёолдожо байхада һэрэмжэеэ дээшэлүүлхыень Кубын арадые уряалаа.

Харата муухай ааша гаргагдажал байһаар

Гуантанамо бааза дээрэ байдаг Америкын сэрэгүүд июлиин 26-да Кубын харуулай постнууд руу долоо дахин буудаа. Америкын империалистнуудай энэ шэнэ хорото ааша гаргаһан тухай Кубын Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министерство мүнөөдэр мэдээсээ. (ТАСС).

Америкын сэрэгүүдые гаргаха!

ХЕНЬЯН, июлиин 27. (ТАСС). Корейдэхи эблэрэлгэ-ай хэлсээнэй баталагда-р мүнөөдэр 9 жэл гүйсэбэ. гэжэ американо-лисынма-ска добтолгодо эсэргүүгээр рейн арадай хэжэ байһан сэл түгэсэһэн байгаа. Энэ ртэ зорюулан КНДР-эй тү-газетэнүүд түрүү бэшэгүү-е толилжо, оронпие амга-н ёһоор нэгэдүүлхэ эрхэ ал бии болгохын, эблэ-тэһээ уламжалан бата бэ-эб найрамдал тогтоохын ада Урда Корейһээ Аме-кын сэрэгүүдые гаргаха тэ хэһэн байна.

Америкын зонхилхы этэгэ-а эблэрэлгэ тухай хэлсээе доошье сахингүйгөөр, Урда Корейдэ өөрынгөө зэбсэгтэ нүүдые, Урда Корейн ние улам ехэ болгожол на гэжэ «Нодон синмун» етэ тэмдэглэнэ. Тэдэнэр рда Корейдэ атомна болон кетнэ зэбсэгүүдые асаржа, ниие өөһэдынгөө сэрэгэй нэ бааза болгоо.

Урда Корейе Америкын им-иализмын эзэмдэжэ бай-, тэрэниие өөрынгөө сэрэ-бааза болгоһон ушар Ко-эхи, Алас Дурна зүгтэхи найрамдалда горьтой аюул олдуулна, Урда Корейн тын болон экономическа абайдалда муу нүлөө лнэ гэжэ газетэ заана. ерикын эзэрхэг түримхэй-үл шэнэ шэнэ буу зэбсэ-р хангагдаһан сэрэгүүдэй рбөөн дайшалхы бүлэгүүдые ерикын Холбоото Штадууд-Урда Корейдэ асараад, маркационно хилэ шадар эниие байрлуулаа гэжэ га-э онсолон тэмдэглэнэ.

Америкын эзэрхэг сэрэгүүдые Урда Корейһээ гаргаха нь Урда Корейн хүн зоной угаа шухала эрилтэ, Корейн арадай национальна зорилго болоно гэжэ газетэ бэшэнэ. Энэ асуудал шиидхэхын тулада Урда Корейһээ Америкын сэрэгүүдые гаргуулхын түлөө бүхы орон доторoo бүри эршэтэй шанга тэмсэл дэлгэрүүлхыень бүхы корейнхидые КНДР-эй Национальна Ехэ Суглаан уряалһан байна. Хамтын тэмсэл хэхэ хэмжээнүүдые зүбшэхын тулада Урда болон Хойто талын түлөөлэгшэд стол тойрон һуужа, хэлсээ хэхэ ёһотой гээд тус суглаан дурадхаһан байна.

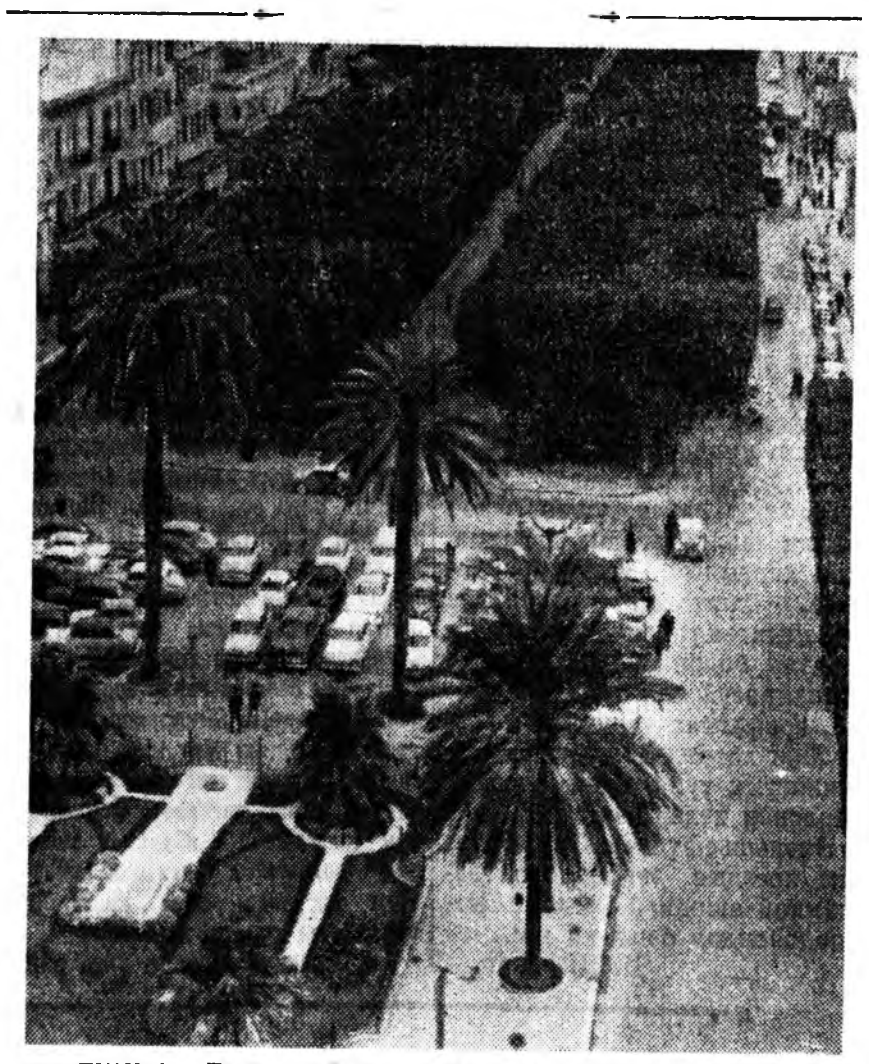

ТУНИС. Тунис городтохи Бургиба гэжэ үйлсэ.
ТАСС-ай фотохронико.

Хүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ

Үдэрһөө үдэртэ ургажа байгаа ажалшадай эрилтэ улам дээшэлүүлхэ, тиигээд тэдэнэй ойрын жэлдэ хэрэгтэй зүйлнүүдынь гүйсэд хангаха гээшэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг, арюун уялга болоно ш үү.

Гэзэл тиимэһээ, коммунизм байгуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулхын зорилгоор, Улаан-Үдын главунивермагай коллектив уужам һаруул зал соогоо һаяхан сугларбад. Эдэнэр юун тухай хэлсээб? Энэ худалаар түсэб табигша, тиин гэшүүн нүхэр Ивано-в элидхэбэ.

Унэн байдалынь хараад үзэ-хэд, дурсагдаһан коллектив КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөнэй дүлые улам бадаралан, шударгы шангаар хүсэнэ. Энээниие юугээр гэрэшэлхэб гэхэдэ, энэ оной эхинһээ хойшо коллектив бүхыдөө сара бүриингөө түсэб муу бэелүүлэр дүүргээ гэхэдэ болоно. Эдэ түрүүшүүлэй дүршэл, һайн онол арганууд зохигойгоор нэбтэрүүлэгдэнэ. Зүн совет худалдаа наймаанай ёһо гуримай наряар сахигдахатай хамта, тэдэнэй хэрэг ажалынь улам нарижуулан һайжаруулагдана.

Гэбэшье, дутуу дунда зүйлнүүдэй үшөөл бии байһыень элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ.

Тэдэнэр ямар юумэндэ гол анхаралаа хандуулааб гэхэдэ, хэн гэшэгүй, бүгэдөөрэн түрүүшүүл шэнгеэр ажаллаха хэрэг үшөө туйлаадүй байһаар. Хиналтын, шалгалтын шангаар табигдаагүй байһанһаа, зарим газарта зониие элдэб аргаар хуураха, мэхэлхэ, ниитын эд хэрэгсэлдэ һамуу һалихайгаар хандаха ябадал үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, янза бүриин, элдэб түхэлэй гутал худалдадаг таһаг (даагшань нүхэр Таракановская) 488 түхэригэй, тэрэшэлэн канцеляриин хэрэгсэл наймаалдаг секци үнгэрһэн үе соо 900 түхэригэй үри шэрэдэ орошоо. Эдэ мэтын уршагта хэрэгүүдһээ уламжалан, коллектив бүхыдөө май һарын түсэб дүүргэжэ шадаагүй.

Гэхэһээ байтагай худалдаанда хомор байдаг, үнэтэ эд бараа зарим наймаашадай танил таладаа, олонхи ушарта хойто үүдээр «хиидхүүлдэг» ушар үшөөл үзэгдэһөөр байха юм. Тиимэшүүлэй тоодо нүхэд Ростова, Ханзирев, Иванов болон бусадые нэрлэлтэй.

Совет худалдаа наймаанай нангин ёһо гуримда огто таарахагүй, иимэ бүдүүлиг бузагай ябадалда эсэс табиха саг тулаа гэжэ үгэ хэлэһэн нүхэд Баянгуев, Непомнящих, Шмелева гэгшэд шүүмжэлһэн байна.

Ажал хүдэлмэреэ мүнөөнэй үндэр эрилтэдэ хүрэмөөр һайжаруулха, саашадаа эрид хубилалта хэхын зорилгоор, имагтал юрэнхыдэнь бэшэ, харин хүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ, тэдэниие ашатай туһатай ниитын хэрэгтэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха, тэдэнэй дунда коммунис сурталай хүсэтэ нүлөөе хараа байса нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ суглаан онсо анхарал хандуулһан байна.

Ушар юуб гэхэдэ, коммунис хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ жагсахын тулада эдэ шэнжэ шанарнуудай зайлашагүй хэрэгтэй байһаниинь элитэ. Суглаан хэлсэһэн асуудалаараа тодорхой шиидхэбэри абаа.

Д. Колмаков.

Цэрэн ШАГЖИН

Уулзатараа баяртай, үнэн нүхэрни

Бага наһандаа үелһэн нүхэр гээшэ ходоодоол зүрхэндэ инаг һайханаар һанагдажа ябадаг.

Аяар хэзээ, эдир бага наһандаа би Пашатай миин лэ нэгэхэн жэлэй хугасаа соо нүхэрлэжэ ябааб, теэд мүнөө хүрэтэр тэрэмни эгээл һайханаар, илдам инагаар һанагдадаг юм.

«Детдомдо» хүн болоо һэм. Тэндээ уран һайханай самодеятельностьда хабаадалсадаг байгааб. Тиигээд лэ долоое дүүргэмсээрни энэ театральна училищидэ эльгээгээ һэн» гэжэ Паша өөрөө хэлэдэг байгаа.

Паша намһаа гурба наһаар аха, обёос шэнги сагаан сабидар үһэтэй, уйдхартайшаг номин хүхэ нюдэтэй, үндэр томо бэетэй, сэбэр хүбүүн һэн.

Һургуулидаа абьяасгүй шархуугаар ябадаг дээрэһээнь багшанар тэрэниие ехэл залхуу хүбүүн гэжэ һанадаг байгаа. Теэд үнэн дээрээ Пашка залхуу бэшэ, харин хэшээлэйнгээ һүүлээр маанадайнгаа орон дээрээ амаржа хэбтэхэдэмнай, тэрэмнай ходоодоол гартаа түмэр-түдэгэ гү, али алха, хадааһа баринхай нэгэ юумэ тоншожол һуудаг хүн байгаа. Һургуулидаа үзэдэг дуу хүгжэмдэмнай орходоо, тэрээндэш алхын абяан һураггүй илдам хэбэртэй байгша һэн. Хамтынгаа байрын гажанхай үүдэ заһаха, эбдэрхэй һандалинуудые һэльбэхэ, өөртөө модоор хайрсаг дархалха юрэдөөл, хэхэ юумэеэл олоод лэ байдаг һэн. Ходоодоол иигэжэ юумэ тоншохо, торшогонуулжа байхадань, заримамнай Пашада дураа гутадаг, сухалдадагшье байгаа. Теэд Паша энээниие оройдоошье тоодоггүй, хадхуу хорон үгэнүүдые хэлэжэ, маанадые наада баригша һэн.

Пашкые манда дээрэлхэнэ гэжэ дураа гутадаг байгаа хүн гүб, али тэрээндэ булигдахаа һанахадаа хороо бусалдаг һэн гүб, мэдэнэгүйб. Харин хэнһээшье үлүүгээр ходоодоо бил Пашкатай татархалдадаг байгааб. Теэд тэрэмнишье мүн лэ намайе ходоодоол дайраха гэжэ оролдогшо һэн. Өөрэймни нэрээршье нэрлэдэггүй, «Улус» гэжэ нэрлэдэг байгаа. Юундэшье тиидэг юм һэм—мэдэнэгүйб.

Нэгэтэ үдэшэлэн киноһоо гараад, гэртээ харижа ябааб. Би хамтынгаа байрада ошохын түлөө гол үйлсэһөө гаража, дулии бишыхан гудамжа руу хадуурбаб. Гэнтэ намда тон дүтэхэнэ танил хүнэй: «Иихэдээ яажа байнат!» гэһэн сошормог абяан дуулдажа, удаань хэдэн хүнүүдэй хараал-шэрээл, нүжэгэнөөн түжэгэнөөн болоходонь, юунэйшье боложо байһаниие хүсэд һайнаар ойлгоошьегүй һаа, оог хашхараа табижа, тэдээн тээшэ гүйн харайбаб. Али минии хуугайлхаһаа юм гү, али намайе нэгэ хүн бэшэ, олон хүнүүд ерэбэ гэжэ һанаа юм гү, юрэдөөл, хүндэ добтолжо байһан тэдэнэр нюдэ сабшаха зуура, иишэ тиишээ бутаран гүйлдэжэ, тэрьедэбэ. Тэдээндэ сохиулжа, газарта унаад хэбтэһэн хүбүүе бодхоожо һугадаад, түргэхэн ябажа, гэрэлтэй гудамжада гарабаб.

«Һайн даа, «Улус»,— гэһэн тон танил абяа дуулажа, зосоомни бард гэбэ. Гансал мүнөө «Улус» гэһэн үгэнь урдын мэтэ ёгто-шогтогүй, зөөлэн дулаахханаар дуулдаба. Бидэнэр нэгэ хэды доро дороо бодолдо абтан абяа аниргүй ябабабди.

— Шамайгаа иимэ зоригтой хүбүүн гэжэ мэдээгүй ябаалби. Хэрбээ тэдэнэй хүтагаар хадхажархёо һаань яаха байгаа гээшэбши?

—Яаха һэнбиб даа. Хүниие абарха хэрэгтэй байгаа ха юм. Намда шишье гэжэ, ондоошье хүн гэжэ адли,—гэбэб.

Теэд, үнэн дээрээ тиимэшье адли байгаагүй һэн. Би зосоогоо иигэжэ һүүлэй һүүлдэ Пашкатай эбтээ болоһондоо, Пашкын намайе ойлгохо болоһондонь баяртай ябаа һэм.

—Басаганаар танилсаад, тэрэнээ хүргөөд, бусажа ябатарни, манай басага хүргэхэ ёһогүйш гээд, Үдын урда бэеын хүбүүд намда добтолоо, —гэжэ Пашка хэлэбэ. — Гансал энээн тухай хэндэшье бү хэлээрэй, —гэжэ намда ехэл шангаар захиба.

— Хүндэ хэлээд юун болобо гээшэбиб,—гэжэ би хайша хэрэгээр харюусабаб.

Иигэжэ хөөрэлдэжэ, байрынгаа газаагуур нэгэ хэды ябаад, газаахи умывальнигтаа Пашкамни гар нюураа угаажа, бэеэ заһаад, унтажа байһан нүхэдөө һэрюулхэгүйн түлөө үүдэеэ дүмүүхэнээр нээжэ байрадаа ороо һэмди. Үглөөдэрынь Пашка өөрынгөө оронии минии оронтой зэргэлүүлэн табяа һэн.

Үдэшэниинь Пашка бодолгото болонхой, муушаг һуугаа бэлэй.

—Мүнөөхи басаганаараа уулзаха болзортой хүм. Теэд энэ самсымни үсэгэлдэр хаатаршангууд удара гатажархиба ха юм. Ошоогүй һаам, айгаад ерэбэгүй гэжэ һанахал. Юрэдөө, яаха болоо гээшэб?

Би нэгэшье үгэ хэлэнгүй өөрынгөө гоёлой самса хайрсагһаа гаргажа үгэбэб. Тэрэмни самсымни эрьелдүүлжэ хараад, һанаа алдан хэлэбэ:

— Үгы даа, «Улус», энээхэн самсышни үмдэжэ, тэрээхэн Галя басаганда ошохо аргамнигүй. Арайл таарахагүй байна.

Теэд минии урмаа таһарһан шарайе харахадаа, зөөлэхэнөөр хэлэбэ:

— Ши дураа бү гутыш даа. Би мэдэнэб, ши һай һанажа самсаа үгөөш. Теэд тааранагүй ха юм.

Пашкын таһалгаһаа гаража ошоһон хойно, би нүхэдөө гуйжа оробоб.

—Энэ хүбүүндээ, таанадай нэгэнтнай, һайн самсаяа үгыт даа.

Теэд түрүүшээр тэдэнэрни үгэхэ дурагүй байба.

—Харагтыл даа, юрэдөө, нүхэрөө олоол энэмнай. Тэрэшни маанадые хүншье гэжэ һанадаггүй, дээрэлхүү амитан ха юм,—гэлдэбэ.

—Үнэн дээрээ Пашка тиимэ бэшэл, тэрэшни миин лэ наагуур тиигэнэ ха юм,—гэжэ би тэдээндээ ойлгуулба хэбэртэйб. Һүүлэй һүүлдэ, Пашкын ороной нюргын дээрэ шэнэ һайн, һудалтай боро самса бүгтэрүүлэгдэбэ.

Пашка энээниие харахадаа сошожо, гайхажа, үмдэхэгүйб гэхээ һанаба. Теэд бидэ бултадаа хэлэжэ, арай гэжэ үмдэхүүлхэ болгобобди.

«Юрын самса үмдөөд уулзажа болохогүй ямар тиимэ хүнһөө ондоо басаган байгаа юм» гэжэ гайхаһандаа, тэрэ басагыень харахын баханада Пашкаяа үдэшэбэб.

Теэд тэрэ Галинь, аймшагтай гоёор хубсалһан, дүхиин үнэрөөр анхилһан, ехэл һайзагай басаган байба. Намайе ехэл дээрэлхүүгээр, толгойһоомни эхилээд, хүл хүрэтэрни баһал хаража, дуратай дурагүй гараа һарбайба. Теэд би тэдэ хоёрой хажууда үлүү хүн байһанаа мэдэжэ, түргэхэн лэ эндэһээ догдойбоб.

Гэртээ ошожо, үглөөдэрэйнгөө хэшээлдэ бэлдээд, баһа үсэгэлдэрэйхи мэтээр тэрэниие́мни сохижо байгшаб гэжэ, Пашкаяа угтахаа ерэбэб.

Теэд Пашкамни урдаһаамни ерэжэ ябаба.

—Дахин би Галитай уулзахаа болёоб. Тэрэшни аймшагтай бэеэ дээгүүр тоолодог, хамараа үргэһэн басаган байнал. Үшөө тиихэдэ, нүхэдымнишье голоно,—гэжэ гэмэрбэ.— Тиимэл хадаа тэрэл Үдынгөө урда бэеын хүбүүдээр ябыш гээб!

Мүнөө Пашка гансахан лэ намтай ябадаг болобо.

Хэшээлэйнгээ һүүлээр бидэ хоюулаа уһанай эрье ошожо, хүнэй үсөөн газар бэдэржэ, эльһэн дээрэ хэбтээд, хэшээлдээ бэлдэдэг, уһанда ородог байгаабди.

Эндэ, эльһэн дээрэ хэбтэжэ байхадаа, тэрэмни намдаа уйдхартай, гунигтайшье, баяртай, хүхюуншье, инаг һайхан басаган шэнги хуһа модон тухай, үйлэ заяанда дайрагдажа, үнэшэрһэн хүүгэд, хүлэг морид тухай, хүхэ номин нюдэтэй, сабидар сагаан үһэтэй, юугээрээшьеб даа Пашкые һануулһан хүйхэр дорюун хүбүүн тухай шүлэгүүдые уншагша һэн.

—Ши, «Улус», эдэ шүлэгүүдэй удха тухай бодожо үзыш,—гэгшэ һэн. Теэд үнэхөөрөөшье би бага багахаанаар ойлгожо эхилээ һэм. Һүүлээрнь тон ехээр һонирходог боложо, зунай ангама халуунда амтатай һэбэрэг айраг уужа байһан мэтээр «Анна Снегина», «Хара хүн» гэһэн поэмэнүүдыень шунан уншадаг болоо һэм. Иигэжэ эхин түрүүнээ Сергей Есенинтэй танилсажа, Пашка мэтэ, тэрээндэ үнэн зүрхэнһөө дурладаг болоо һэм.

Энэ мэтээр бидэ Пашкатай үелжэ, бэе бэедээ дадажа, таһаршагүй уһан нүхэд болоо һэмди.

Гансал Пашкынгаа һургуулидаа хайша хэрэгээр хандахадань лэ, дурагүйтэгшэ һэм.

—Бишни энэ һургуулида буруу ороһон хүн ха юмбиб. Намһаа хэзээшье юумэ гарахагүй. Өөртөө таараха юумэ оломсоороол, гаража ошохоб,—гэгшэ һэн.

Тиихэдэнь би тэрэниие буруу тиигэнэш, бишье баһал эндэ ороод һуража ябана ха юмбиб гэхэб.

—Шишье эндэ ехэл зүб, таараха ороһон хүн гээшэш. Шамда энэ һургуули хаяжа болохогүй,— гэдэг бэлэй.

Иигэн, Пашка бидэ хоёрой «зөөри» хамта болоһон байгаа.

Нэгэ самса хоюуландаа худалдажа абаад, тэрэнээ ээлжээлжэ үмдэдэг байгаабди. Галстугнайшье нэгэн байгаа. Стипендиеэшье нэгэдхэхэбди. Нэгэ стипендеэрээ эдеэлээд, нүгөөдыень хадагалдаг болоо һэмди. Суглуулжа хоёр паар үмдэ абажа үмдэхэ гэжэ хэлсэһэн байгаабди. Ямар үмдэ абахаяа магазинуудаар ябажа бэдэрдэг, харадаг болоо һэмди. Мүнөө нэгэ дахин стипендиеэ абахадаал, үмдэнүүдээ хүшэ хүрэхэ, болоод лэ байгаа һэмди. Теэд гансал энэмнай манай һанагшада орходоо шал ондоогоор эрьелдэшөө.

Һүүлэй үедэ Пашкамни ходоодоол нэгэ тээшэ ошоод, тэндэһээ нэгэл тиимэ, уруу дуруу, уйдхартай ерэдэг болоо. Юун болооб гэжэ миниингээ асуухада, хэлэжэ үгэдэггүй байба. Теэд мүнөөхи үнинэй хүлеэдэг стипендимнай гараба гээшэ. Мүнөө Пашкамни намайгаа нэгэ жэгтэйгээр хараад, иигэжэ хэлэбэ:

—Нүхэр, шимни тэрэ өөрынгөө хубита мүнгэ аба даа, зай гү?—гэхэдэнь, бинь гайхажа асуубаб.

—Юун аба гэжэ, үмдэеэ абахамнай яаһам?

—Өөрынгөө хубита мүнгэ аба, би үмдэ абахаяа болёоб,—гэбэ.

—Юун болоо гээшэб, ушарынь хэлэжэ үгыш?—гэжэ гайхан асуухадамни, Пашка абяа гарангүй һууба. Тиигээд үдэшэлэн миниингээ хажууда ерэжэ иигэжэ хэлээ һэн:

— Цыдэн, бишни детдомдо хамта байһан нүхэртэйгөө уулзааб. Слесареэр хүдэлнэ, һамга абанхай. Үхибүүдтэй. Теэд бэень муудашоо. Юрэдөөл, ревматизмтай болошоо ха юм даа. Миинтэ путёвко хүдэлжэ байһан газарһаань үгэнэ. Аргалуулхаа ошохонь. Теэд тэрээндэмни ондоо мүнгэн хэрэгтэй ха юм. Гэр бүлэнь гэжэ байна. Тиигээд лэ би энэ өөрынгөө хубита мүнгэ тэрэ нүхэртөө үгэхэ гэжэ шиидэээб.

— Юун, шинии аха, дүүшни болоо һэн гү? — гэжэ аманһаамни гарашаба.

Паша урдаһаамни намайе алан хараад, иигэжэ хэлэбэ:

— Аха, дүүмниш бэшэ һаа, хүн ха юм. Хүндэ туһалха хэрэгтэй юм бэшэ гү?

Иимэ өөдэгүй, жэжэхэн зан гаргаһандаа намда тон эшхэбтэр боложо, Пашка нюдэндэм урдынхиһаа үшөө үндэр томо болон ургаба.

— Теэд тэрэ миниишье хубитые үгэлсыш даа,—гэжэ хэлэхэдээ, зосоомни нэгэ бага хүнгэн болобо хэбэртэй.

— «Улусни», би шамдаа этигэдэг байгааб,—гэжэ баяртайгаар энеэбхилэн хэлээ һэн.

Һүүлээрнь тэрэнэйнгээ нүхэрые аргаламжын газарта үдэшөө һэмди. Тэрэнь маанадайнгаа гарнуудые, эрын ёһоор шангаар адхажа, баяр хүргөөд лэ, мордоо һэн.

Энээнэй һүүлээр, удааншье болонгүй, би Пашкаяа үдэшөө һэм. Тэрэмни мүнөөхил өөрынгөө хэлэдэг, һанаандаа тааpaха ажалаа бэдэржэ, тэрэ үедэ Зүүн зүгтэ баригдажа байһан томо барилгада хүдэлхөө ошоо һэн. Хахасаха болоод байхадаа, намда хүндэ байгаа һэн.

Би бэеэ барижа шадахаа болижо, хоолой соомни нэгэ юумэн түглыбэ.

Эгээл эндэ гудок хуугайлжа, поезд аргаахан ябажа захалаа һэн. Би Пашкынгаа вагониие дахан ябажа:

— Бэшэг бэшээрэй,—гэжэ һүхирхэдэмни, харюудань Пашкамни гараараа заңгажа, намдаа һүүлшынгээ мэндэ хүргөө һэн. Тиигээд лэ поезд ябадалаа улам улам түргэдүүлэн харайхадань, би хойноһоонь гүйжэл, гүйжэл ябаа һэм.

Пашкынгаа ошоһоной һүүлээр, нэгэ хэдэн үдэр, һууха байхашье газараа оложо ядаа һэм. Училищидэмнай нэгэ жэгтэй, хооһон шэнги болошоо бэлэй. Тиигээд лэ оройдоо миин хоёрдохи курсда һуража байһаншье һаа, ажалда орожо, театрай туһалалгын составай артист боложо хүдэлхэ гэжэ шиидэбэб.

Пашкаһаа ехээр бэшэг хүлеэдэг байгааб, теэд бэшэг ерэдэггүй байгаа. Мартажархёол юм ааб даа гэжэ би гомдон ябадаг һэм.

Һургуулидаа һурахынгаа хажуугаар бага-багаханаар театрайнгаа ажалда татагдажа, заб сүлөөгүй боложо, Пашкаяашье тон ехээр шаналхаа болёо һэм. Хүбүүд дүүрэн юм ааб даа, баһа нэгые олоожо нүхэсөө юм бэшэ гү гэжэ бодогшо һэм.

Теэд нэгэтэ намда посылка ерээ гэжэ мэдээсэһэн саарһа асаржа һарбайба. Почто ошоходомни, танда ерэбэ гэжэ нэгэ кардооноор хэһэн тэбхэрхэн хайрсагтай юумэ намда үгэбэ. Би гайхажа, алдуу болоо бэшэ гү гэжэ асуубаб.

Теэд лэ энэнь үнэхөөрөөл намда ерэһэн посылка байба. Юун гээшэб гэжэ түргэхэн задалжа үзэхэдэмни, дээрэнь бэшэг байба. Саада тээнь эбхээтэй хүхэ торгон самса гарһаамни мэлшэрэн халтирба. Пашкаһаа ерээ гэжэ гансата ойлгобоб. «Гэмгүй һайн барилга дээрээ хүдэлжэ байнам. Майхан соо байнабди. Одоол өөрынгөө дуратай ажал хэрэг олооб. Эндэмнай торгон самса үмдэжэ ябаха газар бэшэ, городто байдаг шамда хэрэгтэй болохо. Хүбүүдтээ мэндые хүргөөрэй»,—гэжэ бэшэһэн байба.

Энээнһээ хойшо Пашкатаяа бэшэлсэдэг болобобди. Нэгэ бэшэг дээрээ барилгашадай техникумдэ ороод һуража байнаб гэжэ бэшээ һэн.

Һүүлээрнь дайн эхилжэ, Пашкынгаа хаанашье ябаһые мэдэхээ болёо һэм.

1959 ондо Москвада байхадаа, Сокольникын парк соо нээгдэһэн Америкын выставкэ ошоо бэлэйб.

Павильон соо ороод, машинануудые хаража байхадам, урдамни нэгэ үндэр томо хүн байшоод, халхалжа мүртэй һайнаар харуулаагүй һэн. Тэрэ хүнэй хажууда байһан заахан хүбүүн хүнгэн машинануудые харахадаа һайхашаажа:

— Аба, ямар һайхан машинанууд гээшэб?!—гэжэ һанаа алдан хэлэбэ.

— Машинануудынь яһала һайн юм байна. Бэшэниинььшье юрэдөө нюруу ха даа. Иимэ гоё байдалтайбди гэжэ манда һайрхаха гээ юм хаш даа. Гэр байдалаа асараа. Миинтээр архи уулгана. Теэд, бидэ тэдээндэш спутнигуудаа эльгээнэ бээзэбди. Хаража һонирхожо байг лэ!—гэжэ эсэгэнь харюусаад, юундэшьеб гэдэргээ эрьелдэбэ.

Теэд энэ хүнэй нюур намда яаха аргагүй танил шэнги байба. Тэрэмнишье ойро зуурхана намайе харан зогсоод, гэнтэ:

—«Улус!»—гэжэ шангаар һүхирөөд, намда аһашаба. Бишье эндэ Пашкаяа танижа, тэрэнээ шангаар эльгэлэн тэбэрибэб. Тэрэнэймни нюдэнэй гэрэл нэгэ бага бууралшье һаа, мүнөөхил эдир залуу ябахадаа гэрэлтэдэг шэнгеэр ялаганан байгаа һэн. Үһэниинь урдынхидаа орходоо үшөө шаргал сагаан болонхой. Энгэртэнь Алтан одон, депутадай значок хоёр яларан байба.

Иигэжэ уулзашаһандаа ятараашье бидэ баярлаа һэмбибди! Мүнөө манда выставкэшье һонигүй болошобо. Тугаар машина һайхашаагаашa Пашка шэнги сагаахан хүбүүн бидэ хоёрой уулзахые хараад, зааха ангайхан татажа, бишыхан амаа ангайлгаад хаража байба.

— Хүбүүн, ерэ, энэ дядитай танилса,—гэбэ Паша. Сагаахан хүбүүн ерэжэ, туранхай заахан гараа һарбайхадаа:

— Цыдэн!—гэжэ бэеэ нэрлэбэ. Энэ хүбүүнэй аманһаа өөрынгөө нэрэ дуулахадаа би сошожо, гайхажа, харабаб. Пашка баяртайгаар энеэбхилэн:

— Тиимэл даа, «Улус»,— гэжэ намда эмнибэ.

— Намайешье абамни заримдаа «Улус» гэдэг лэ. Энэ та абатаймни хоюулаа нэгэ самса ээлжээлжэ үмдэдэг байгаа гүт?—гэжэ сагаахан толгойтой Цыдэн мэхэтэйхэнээр асууба.

Эгээл эндэ, мүн лэ нам мэтэ, Пашкамни багынгаа нүхэр намайе мартангүй, бүхы наһан соогоо һайханаар хадагалжа ябаа юм байна гэжэ ойлгоо һэм.

Бүхэли үдэшэндөө хоюулаа хамта ябаабди. Багадаа ябаһан элдэб ушар ябадалнуудаа һанажа, һайса энеэлдээбди. Хоолойнгоо һөөлдэтэр гостиницынгаа номер соо Есениниие уншаабди. Багынхидаал тэрэмни намайгаа «Улус» гэжэ нэрлээ. Энээндэнь лэ би ехээр баярлаа һэм. Ехэ тушаал, Алтан одон шагнал тэрэнэймни тархи эрьюулээгүй, мүнөөхил урдынгаа хэбээр, сэбэр һайхан сэдьхэлтэй үнэн нүхэр Пашкамни урдаһаамни сэхэ хаража, баяртай энеэбхилэн байгаа һэн.

Үглөөдэрынь дахин лэ би Пашкаяа үдэшөө һэм. Мүнөө тэрэмни Волга дээрэ бодхоогдожо байһан томо барилгын парторг байгаа.

Уулзатараа баяртай, хүндэтэй һайхан, үнэн нүхэрни!

Барас ХАЛЗАНОВ

ДОЛГИН ДЭЭРЭ

Шүлэгүүдни сэсэгүүдһээ һалбарна бэшэ,
Шүлэгүүдни аминһаам ами абанхай...
Зүглэнэб Командорско аралнууд тээшэ,
Зүрхэеэ долгин дээр табинхайб.

Эреэхэн самсыем далайн долгин норгоно...
Эгээлхэн далай намайе
шүлэгшэдэ һургана...
Эшхэрнэб һалхинай аялга даган...
Эбхэрнэ һалхинда далбагам...

Мэээхэйхэн, шуургаша огторгойн сахалинууд,
Мачтыем хэлтыхэдэнь халта дайрана.
Хүйтөөр үмирһэн хүлһэнэйм дуһалнууд
Халуухан духыем түмэрдли хайрана.

Хажуудам зогсоһон боцман үбгөөдэй
Хүхюухэн харасаяа нам руу хаяал....
Далайн долгиндо зүрхэеэ үгэнхэй,
Далайша болоһоноо мэдэрнэб һаял...

Шүлэгүүдни сэсэгүүдһээ һалбарна бэшэ,
Шүлэгүүдни сэдьхэлһээм ами абанхай.
Зүглэнэб Командорско аралнууд тээшэ,
Зүрхэеэ долгин дээр табинхайб!...

МОНГОЛОЙ ГУБЯАР АЯНШАЛГА

Профессор А. П. Окладниковай толгойлдог археологическа экспедици Монголой Арадай Республикаар аяншалжа ябаһанаа, һаяхан бусажа ерэбэ. Буряадай эрдэм шэнжэлэлгын комплексно институтда тэрэ экспедициин хүтэлбэрилэгшэтэй Буряадай эрдэмтэд уулзаһан байна. Тэндэ түүхэшэд, этнографууд, Түбэдэй түүхэшэд, литераторнууд, хизаар ороноо шэнжэлэгшэд байлсаа. Экспедициин хүдэлмэри тэдэниие ехээр һонирхуулаа. Профессор Окладников экспедициингээ үрэ дүн тухай сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Совет-монголой түрүүшын экспедици 1949 ондо хэгдэһэн юм. Удаань 1960 онһоо мүнөө жэл хүрэтэр үргэлжэлүүлэгдээ. Мүнөө жэл хэгдэһэн экспедици монгол эрдэмтэдтэй хани холбоотойгоор үнгэргэгдөө. Экспедици Дунда Азиин оронуудай эртэ урда сагай шулуун зэбсэгтэ үеын хүн зоной түүхэ шудалха гэһэн зорилго урдаа табиһан байгаа. Энэ жэлдэ үргэлжэлүүлэгдэһэн экспедици табигдаһан зорилгоёо дүүргэжэ, ехэ һонирхолтой зүйлнүүдые олоһон байна. Тиихэдээ шулуугаар хэгдэһэн арбаад мянган зүйлэй зэр зэмсэг, элдэб зураг, бэшэгүүд болон бусадые асараа.

Богдо-Сомондо (Губи Алтай) ябахадаа, аяар 100—150 мянган жэлэй үеын Мустверскэ культурын памятник олоо. Тэндэ эртэ урдын мастерской байжа болоо.

Тэрэ хүшөөгэй байһан газар хадаа эртэ урдын культурые харуулһан зүйл болоно. Монголой Губида эртэ урда сагта хүн зон олооро һуудаг байгаа. Энэ памятник Монголдо баруун зүгэй Кавказай болон Иранай культурада дүтэрхы хүнүүдэй һууһаниие гэршэлнэ.

Орог нуур шадарһаа 15—20 мянган жэлэй урда тээхи хүнүүдэй һуурин олдоо. Тэдэ хүнүүдэй культура онсо өөрэ илгаатай.

Соохор гол шадар һалхяар үлеэгдэжэ гараһан отог болон хүдэлмэриин газар олдоо. Тэндэ страус шубуунай үндэгэнэй хэлтэрхэй олдонхой. Тэрэ хадаа гэрэй гоёлто болгогдодог байгаа гэжэ тухайлагдача. Энэ олзо 4 мянган жэлэй неолит үеын байдалда хабаадана. Тэрэ үеын хүнүүд шулуун амһарта хэдэг, шулуу мүлидэг болоһон байна.

Хобдо-Сомондо үнгэрһэн жэлнүүдтэ хэгдэһэн шэнжэлгэ үргэлжэлүүлэгдэһэн байгаа. Тэндэһээ шулуун дээрэ һиилэгдэһэн ямаанай, могойн, орын, номо һуршатай ангуушанай дүрэнүүд олдоо. Мүн тэндэ олдоһон һиилүүрнүүдэй дунда тэргэдэ 4 мори хүллөөд, хойто тээхи табадахи моринойнь жолоо бариһан ангуушанай зураг тон һонирхолтой. Урда тээнь номо һуршаар харбажа байһан ангуушан харуулагдана. Зурагша тэрэниие ехэ шадамараар һиилээ. Тэрэ зураг 3000 жэлэй саада тээхи гуулин зэмсэгтэ үеын байдалые харуулна. Мөөр дээрэнь арал зураатай. Мөөрэйнь зураг хадаа Центральна Ази болон Сибирьтэ эртэ урда хэгдэдэг тэргын дүрэ харуулна.

Мөөрэйнь доро руническа янзаар бэшэгдэһэн тюркскэ гаршаг. Тэрэ үзэг мүнөө хаанашье хэрэглэгдэдэггүй. Тэрэниие тайлбарилха тусхай мэргэжэлтэд хэрэгтэй. Тиимэһээ буулгагдаһан тэрэ гаршаг Ленинград эльгээгдэә.

Алтан-Булагһаа Улаан-Баатар орохо замдаа 176 километрын хараатай газарта гуннуудай хүүр олдоо. Тэндэ олон шабар амһарта газар доро байба. Баһа нэгэ хүүр дээрэһээ үбсүүндээ зүүдэг тэмдэг олдонхой. Тэрэ хүүртэ тиихэ сагай вождь хадагалагдаһан байжа магад.

Совет болон Монголой эрдэмтэдэй экспедициин хүдэлмэриин дүн иимэ үрэтэйгөөр үнгэрөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: профессор А. П. Окладников.

А. Куртик.

Һайшаан дэмжээ

Июлиин 26-най үдэр Советскэ районой пенсионернүүдэй совет буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө Бүхэдэлхэйн конгрессэй хандаһан Хандалга зүбшэн хэлсэбэ.

Энэ асуудал тушаа элидхэл хэһэн Н. И. Мункоев Америкын империалистнарай хүйтэн дайнай хөөргэ үлеэлгэн, буу зэбсэг түхеэрэлгые улам газааруулха байһан тухай һони һонин баримтануудые харуулба. Тиихэ зуураа конгресс дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгыень һайшаан дэмжэлсэнэ. Саашань нүхэр Мункоев дэлхэйн хоёрдохи дайнай хоро хойшолон тухай, атомна зэбсэгэй ямар һүйд хэдэг тухай тогтоо.

Суглаанда хабаадагшад Бүхэдэлхэйн конгрессэй Хандалгые нэгэн дуугаар һайшаагаад, конгрессэй материалаар арад зоной дунда нэбтэрүүлгын хүдэлмэри ябуулха гэһэн шиидхэбэри баталан абаһан байна. Тиихэдээ пенсионернүүдэй кустовой совeдүүд дээрэ, Батарейн нугын зондо, Ивалга, Гурульба, Шишкино болон бусад хүдөө тосхонуудаар лекци, хөөрэлдөө, элидхэл эмхидхэгдэхэ гэлсэбэ.

К. Димов.

Энэ хуудаһандамнай

Ленинградай экспедици Монголдо. Пенси[онер]нернүүдэй үгэ. Эрхим паровозойхид. Ба[й]гаалиин баялиг ашаглагдана. Шэнэ препара[т]

Улаан-Үдын Ленинэй орденто паровозо-вагонно завод дээрэ һаяханай шэнэ шудхалаа хэрэглэгдэдэг болоо. Энэ шудхалаада цинк алюмини хоёр оролсоно. Тиигэжэ үнэ сэн ехэтэй булад, бронзо алмагдана. Зураг дээрэ: шэнэ шудхалаа дээрэ ажалладаг бригадир Б. А. Соболев бригадын гэшүүн Далай Гармаев хоёр шудхалаагаа шалгажа байна.

В. Муллерай фото.

ЯНДАЛЫН ЭРЬЕДЭ

Ехэ Яруунада Яндала гэжэ сэбэр уһатай, хуһан болон шэнэһэн модон шэмэгтэй гол шудхадаг. Энэ голой зүүн эрьедэ үзэсхэлэн гоё газарта пионернүүдэй зунай лагерь нээгдэнхэй. Тэндэ 77 багашуул сэдьхэл дүүрэн амаржа, сэнгэжэ байна. Яндала гол тохойтон тойрожо, харьялан урдана. Урдуур, зүүгээрнь ой шугы ногоорно, зүүн тээнь Ехэ Яруна халбайна.

Эндэ хэдэн жэлэй туршада баригдаһан хүүгэдэй байха зунай уужам байра, мүн хоёр гэр, нэгэ эдеэнэй гэр бии юм. Эдэ бүгэдые эмхидхэн байгуулха хэрэгтэ хуушан коммунист Мүнхэ Цыдыпов ехэ эдэбхи гаргаһан, мүнөөшье хүүгэдэй амаралтые һонирхон эрьежэ, хөөрэлдэжэ байдаг зантай. Гурбадахи жэлээ лагериин начальнигаар хүдэлжэ ябаһан багша Егор Мотоевич Модогоров үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргана.

Тунга Яруунын совхозуудай хүдэлмэришэдэй, профсоюзуудай гэшүүдэй хүүгэд һайн амаржа, ургажа байна. Тэдэнэй түрэлхид сэдьхэл дүүрэн, омогтой урмашан ажаллана.

...Яндала уруудан хүүгэдэй хүхюун абяан зэдэлнэ. Энэмнай лагериин хүүгэд шэнэ дуу дуулалдана. Бороогой һүүлээр Ехэ Яруунаһаа элдэб загаһад Яндала өөдэ олооро үгсэнэ, тэдэниие хүүгэд барижа, бариһан загаһаараа шүлэ гаргана, шарана. Үхибүүд вожатанарай шадамар бэрхэ ударидалга доро элдэб наада, хөөрэлдөө дэлгэжэ, сагаа һонирхолтойгоор үнгэргэнэ.

Тунга Яруунын ажалшадай үрэнэрэй иигэжэ амаржа байхань ехэ зохид байна даа.

Н. Цоктоев.

ТОБШОХОНООР...

☆ **БЭШҮҮР ТОСХОНДО «Залуушуул тухай, басагадай болон хүбүүдэй нэрэ хүндэ тухай» гэһэн лекци лектор Ц. С. Вургинов һаяхан уншаа. Лекци олон хүн шагнаа, һонирхоо. Һүүлээрнь хатар танца, аттракцион наадалган болоһон байна.**

Г. АШИРОВ.

☆ **БАРГАЖАНАЙ ЛЕСПРОМХОЗОЙ ОРС-ын бааза модошодые эд бараа, эдеэ хоолой зүйлөөр таһалгаряагүй хангана. ОРС-ые даагша нүхэр Красногоров бараанай асарагдахые хүлеэнгүй, өөрөө шэлэн абаашадаг. Гүйсэтэй, арад зондо хэрэгтэй бараанай абаашагдадаг дээрэһээ ОРС-ынхид түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.**

К. ДИМОВ.

☆ **БУРЯАДАЙ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО опеpо, баледэй театрай артистнар Томск хото ошоод, тэндэхи ажалшадта наада харуулжа байна. «Князь Игорь», «Овод» гэжэ оперонууд тэдэниие ехээр һонирхуулаа.**

Н. МАТОРИН.

Ганса хүсэ шадал бэшэ...

Улаан-Үдын паровозно деподо коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн бригаданууд олон. Эдэ бригаданууд бултадаа һайнаар ажаллажа, бусадтаа жэшээ харуулжа, бүхы коллективэйнгээ амжалта арьбидхалсажа ябана бшуу. Гэбэшье эдэнэй зарим нэгэниинь бүрил эрхимээр хүдэлжэ байха ёһотой гэжэ һанаад, бидэ энэ асуудалаар депогой парткомдо хандаһан байгаабди.

Тэндэһээ манда иигэжэ харюусаа һэн: «Коммунис ажалай нэрэтэй бригаданүүдаймнай дундаһаа Василий Костиной хүтэлбэрилдэг паровозой бригада жэлэй эхинһээ хойшо шалгаржа ябана».

Тус бригадынхидтай уулзаха гээшэ бэрхэтэйшэг байба. Энэньшье гайхалтагүй—паровозой бригада гэртээ һуужа байдаггүй, пассажирска поезднуудые абажа ябана ха юм. Тиибэ иибэшье, тэдээнтэй уулзажа шадагдаа.

— Ажалай ямар нюуса бииб гэнэ гүт?—гэжэ энеэбхилэн, манай асуудалые дабтан һураад, машинист В. Костин намдууханаар харюусаба: —Нюуса гэжэ юун байхаб даа. Бусад бригадануудһаа ондоо ажалай али нэгэн онсо илгаатай аргашье хүдэлмэридөө хэрэглээбди гээд даб дээрээ хэлэжэ шадахагүйбди. Коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэ манай бригадада хоёр жэлэй саада тээ олгогдоо һэн. Энэ ушар маанадые ехээр баярлуулһаншье, ехээр уялгалһаншье байха. Өөһэдөөшье мэдэнэ ха юм та. Коммунис нэрэтэй болоод, хүнэй хойно орошоод ябахаяа хэн һайшаахаб? Тиигэжэ бидэнэршье бусадһаа гээгдэхэгүй гэжэ хүсэ шадалаа гарган, арга боломжоо хэрэглэн хүдэлнэ гээшэбди.

Ехэл зүб хэлээ. Энээн дээрэнь юун тухай нэмэхэ хэрэгтэйб гэбэл, тус бригадынхид гансахан хүсэ шадалаа гаргадаг, арга боломжоо хэрэглэдэггүй, мүн эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриингөө оньһые олохо ажаллаха тушаа гол анхаралаа хандуулдаг байна. Эндэ нэгэ баримта харуулая: машинист өөрөө тепловозой жолоодохо эрхэтэй болонхой. Тэрэнэй туһалагшанар Г. Дедюкин, А. Молонов мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсада һуралсанад. Кочегарнууд В. Окладников, А. Ардаширов (манай эндэ тепловозуудай ябажа эхилхэдэ эдэ нүхэдэймнай мүнөөнэй мэргэжэл хэрэггүй болохо бшуу) машинистын туһалагшанар болохоор һуралсажа байна.

Гоёл даа, иигэжэ, урдахяа холо хаража хүдэлхэ гээшэ. Ажал хүдэлмэридөө коммунис ёһоор хандалгын һайн һайхан үльгэр жэшээ энэ.

Байгша оной эхинһээ хойшо В. Костиной бригадынхид депогой паровозой бригаданүүдай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ хэдэ дахин илажа, «Эрхим паровоздо» гэһэн тэмдэг абанхай.

Түрүү бригада һара бүридэ түлишэ ехээр алмадаг, поездоо хододоо графигһаань түрүүлэн абажа ябадаг. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн июнь һарада тус бригадынхид 25,8 тонно түлишэ алмаһан, поезднуудые абажа ябаха графигаа хамта дээрээ 2 час 28 минутаар уридшалһан байгаа.

— Замда гарахынгаа урид паровозоо һайса, үшөө үшөө дахин шалгадагбди. Гадна зам харгынгаа үгсүү уруудамые, хотирхой бэтирхэйе өөһэдынгөө табан хурган мэтэ мэдэхэ болонхойбди. Иигэжэ ажаллаагүй бол, түлишэ алмаха, графигһаа түрүүлхэ гээшэ хооһон хөөрэлдөөн,—гэжэ машинистын туһалагша Алексей Молонов хэлээ һэн.

Энэньшье зүбтэй. Пассажирска поездые жолоодохо гээшэмнай ашаанай поездые жолоодоһондол бэшэ ха юм.

Д. Цыренов.

ХОЁР ДАХИН ТҮРГӨӨР

Байгаалиин шэнэ шэнэ баялигуудые геологууд Загарайн аймагта жэлһээ жэл бүридэ олоор оложо байна. Мүнөө үедэ «Татарский ключ» гэжэ уурхайһаа доломит, перлит, избёосхын шулуун малтагдана.

Тон һайн шанартай, химическэ талаараа сэбэр избёосхын шулуунуудые шэнэ газарһаа малтан абаха тушаа бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Эндэ шанаржуулгын томо фабрика, мүн хүдэлмэришэдэй городой түхэлтэй шэнэ тосхон бодхоогдожо эхилэнхэй. Эндэхи промышленна барилганууд ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха юм.

Тиигэжэ 10 тонно ашаа шэрэдэг автосамосвалнууд уурхай шанаржуулгын фабрика хоёрой хоорондо, гурбан километрэй зайда, таһалгаряагүйгөөр гүйлгэлдэжэ, избёосхын шулуунуудые зөөхэ болоно. Эдэ шулуунуудынь бутарган үйрүүлэгдэжэ, томо жэжээрээ илгагдажа, вагонуудта ашаалагдаад, хэрэгтэй газартаа эльгээгдэхэ болоно.

Избёосхын шулуун нэ[...] уурхайһаа оньһожоруул[...] һан аргаар малтагдаха[...] Энээндэ хэрэглэгдэхэ [...] машина, техникэ мүнөө [...] эхилээ. Электрын хүсөөр[...] даг дүрбэн кубометрэй [...] таамжатай шанагатай т[...] шын экскаватор абтаад[...] на. Энэмнай 180 тонно [...] нүүртэй юм. Валерий Кр[...] вой хүтэлбэрилдэг хабса[...] шадай бригада энэ орёо[...] гадые суглуулжа дүүргээ[...] саргагшад коммунист Ев[...] Машуков, Иван Куров, [...] лий Кубышкин, Петр Пе[...] ский гэгшэд эрхимээр а[...] лаба. Эдэмнай экскава[...] уурхай тээшэнь абааш[...] тула табан километрэй [...] электрын үндэр вольтын[...] һа татаһан байха.

Һаяхан иимэ хоёрдохи [...] каватор абтаба. Комм[...] ажалай бригадын нэрэ [...] олохын түлөө тэмсэжэ ба[...] хабсаргагшад тус экска[...] раа түрүүшынхиһээ ,2 д[...] богони болзорто суглу[...] бэлэн болгохо гэжэ шийд[...]

К. Никола[...]

ТУҺА ЕХЭТЭЙ ЭМ

Багшанарай институдай студентка Надя Согулякина Симферопольско больницада хэбтэриин болошоод, найма һара соо байба. Шуһанда тараһан үбшэнтэй тэрэ басагые аргалха арга барагдаад, хайшаншье гэхын аргагүй хэрэг гараба. Тиигээд байтар медицинскэ эм гаргадаг Свердловско завод гайхалтай һайн юумэ бии болгобо гэһэн зэрэб дуулдаба. Тэрэ дары Симферополиин студентнэр Надиин ами наһа абархын тулада, гаргадаг тэрэ эмээ эльгээхые хүсэһэн гүйлтатайгаар Свердловск руу телеграмма ябуулһан байгаа. Свердловснынхид тэдэнэрэй гүйлтые абан сасуугаа, эмээ Крым руу самолёдоор эльгээһэн байна.

Эм абаһакай һүүлээр ухаа ойндо ороогүй һонин ушарал болоб[о] дээрээ бодохо гээшые мэ[...] хэбтэһэн Надя басаган эм [...] найнгаа һүүлээр гурба хоноод [...] байтараа, таһалга соогуураа [...] болошоо һэн ха.

Баһа нэгэ иимэ жэшээ [...] Холын Хойто зүгэй геологи[...] шэнжэлэлгэдэ ябаһан Валентин[...] дин шэмэрүүн шуурган нэгэ [...] хүйтэ абажа, дүлии болошоо[...] гэхэ. Жэл хахадай туршада [...] юу хээ, ямар арга хэрэглээгүй[...] һа болоһон юумэн үгы. Ти[...] ямаршье абяа дуулаха аргагүй[...] гаараа үлөө. Удаан саг соо [...] гүй ябаба.

Гэбэшье шэнэ эмэй гараһа[н] [...]хай «Известия» газетэ дээрэһ[ээ] [...]дээ дуулаба. Удангүй Свердло[вско] заводой директортэй бэшэг а[...]жа, тэндэһээ эм асаруулба.

Арбан наймадахи табл[...] уугаад байтараа, тэрэ нэгэ [...] гэхэдээ, часыгай ябаха абяа, х[...]дэй шэбэнэһдэхэ хүүр, дууга[...] һууһан баянайнгаа дуу дуула[...]һан байна. «Баярлаһан хирэ[...] хирба» гэһэндэл, таг дүлии [...]наа, юумэ дууладаг болон г[...] уйлажархёо бэлэй. Тиигэжэ [...] хуушан түхэлдөө оробо.

Гайхамшагта энэ эм хадаа [...] антибиотико—эритромицин [...] Тэрэ эм гэрэлтэ мөөгын (луч[истый] грибок) ургамалһаа абтадаг.

Эритромицин элдэб олон [...]һөө хүнүүдые абардаг байха [...] Тэрэ эм үбшэнэй бэедэ тар[...] хүнэй сээжэдэ уһанай бии [...] эдеэрлэхэдэ (плеврит), уу[...] хүйтэ абахада түргэн эдэгээд[...]

Хэдэн мянган совет хүнүү[д...] халан хүргэһэн бэшэг, телегр[амма]нуудые заводто эльгээнэ.

(Календарьһаа абт[аба])

ТОҺОН СООГУУР ОЙМООШОД

Үглөөгүүр бододогтоо бодоод, физзарядкынгаа арбан хоёрдохи номер хэжэ байтарни, телефомни нэрэ һурагүй ханхинаба. Энэшни нихэдээ холын аймагһаа хэн нэгэн хонходобо ха юм гээд, трубка абахадамни, бүрхирһэн бухын хоолойдол бүдүүн хоолойгоор танигдаагүй нэгэ хүн мэндэшэлжэ байба. Тэрэ бидэ хоёрой хоорондо иимэ хөөрэлдөөн болоо:

—Сайн, Тархай. Энэ Мухар-Шэбэрэй аймагһаа Табдан Табхаарович Табхааров хэлэжэ байна. Ажалдаа бэшэ, гэртээ байхадатнай хонходожо, хашарааба гүб? Хүлисэгты, уушалагты!

—Сайн, ажалша хүнэй али нэгэн шухала хэрэгээр хонходоходо хэзээшье залхуурдаггүйб, залхуурха эрхэгүйб! Зай Таниие шагнажа байнаб. Юу хэлэхээ һанаабта? Хэлэгты!

—Иишэ ерыт! Ерээ һаа, элдэб юумэ үзэхэлтэ. Иилгэдэһэнэй, машинадагдаһан һүнэй, шара шүүһэнэй хайшан гээд тарган мяхан, зузаан саала, ебхэгэр мүнгэн болохыень үзэхэт. Манай аймагай тоһоной түб завод шадар эрьелдээрэйгты. Заа болгон ерыт, ойлголсоо бэзэбди?!—гээд, трубкаяа хар-яр табижархиба.

«Энэшни иихэдээ хиирһэн хүн бэшэ юм аабза?! Ямар эхи захагүй, мухар һохор юумэ хэлэжэрхибэ гээшэб?! Тархай хадаа таана аабза гээд, зорёоншье тиигэжэ болоо. Энэшни, байза, нэгэл ушартай ха. Ошоод лэ туршаха байна» —гэжэ шиидээд, үглөөдэрынь шууяса гүйлгэжэ ябашабаб.

Нэрлэгдэгшэ завод шадар долоон хоног соо эрьелдээд, тэрэ багай хүн зоноор һайса хөөрэлдөөд байхадаа, обоо хүбөө бури бухал онгилжо гаргааб.

Тэрэ заводой мастер Г. А. Воробьев, лаборантка А. В. Жогова гэгшэд гүрэнэй, зоной хүзүүн дээрэ хүльбэржэ байдаг, садаха дэбтэхэеэ болишоһон, ёһотойл хубалзанууд байшоо.

Эдэнэр аймагай колхоз, совхозуудһаа тушаагдадаг һүнэй тоһолигые зорюута дарадаг, тиигэжэ тоһо, зөөхэй мэтын зүйлнүүдые хэмгүй ехээр үлүү гаргажа, хулгайлдаг байба.

Тиигэжэ хулгайлһан тоһоёо хүнүүдтэ худалдажа, мүнгыень үбэршэлдэг байба. Энэ заводой хүдэлмэришэд Микотина, Яковлева, Голубенко, Михайлова, Шалаева, Сажина, аймагай промкомбинадай директор Зарапин, аймсоюзай склáдые даагша Платонов, тус заводой лобарантка байһан Леонова болон бусад хүнүүдтэ тоһо худалдаһаниинь элирээ. Мухар-Шэбэрэй сельпогой наймаалагша Брылевто зөөхэй худалдадаг байгаа. Һүүлэй хоёр жэл соо Воробьев, Жогова гэгшэд дүрбэ-дүрбэн амба томо гахайнуудые заводой иилгэдэһээр, машиндагдаһан һүөөр, шара шүүһээр шахажа худалдаа. Ондоогоор хэлэхэдэ, гүрэнэй хармаан дүраараа һуулижа, хубалзадал хүхэжэ байгаа.

Гүрэнэй зөөри эдижэ баяжаһан Воробьев мүнгөө багтаажа ядахадаа, архидажа захалаа, үнгэрхэдөө ажалдаа һогтуугаар ерэдэг болоо. Воробьев баяжаха бүреэ бардам, дээрэлхүү болoжо, хамараа үргэнхэй, һүүлээ годойлгонхой. Заводой эгээлэй хүдэлмэришэдые баһадаг, хэрзэгы шэрүүнээр аашалдаг байба. Воробьевой гэртэнь ороо һаа, сошошохот, хамаг үнэтэй үнэтэй юумэнүүд —ковёрнууд, радиоло, хубсаһа угаадаг, оёдог машинанууд гэхэ мэтын үнэтэ эдлэл дүүрэн, нөөсэлгын кассада гурба мянга, хуушанайхяар гушаад шахуу мянган түхэриггэйгөө һогтуугаар һайрхадаг.

Тоһон соогуур, мүнгэн соогуур оймоошодые, гүрэнэй хүзүү руу шаагдашаһан хоёр хүлтэй хоёр томо хубалзануудые Табдан Табхааровай һайгаар элирүүлжэ, балшыса барижа, таанарай үмэнэ зогсообо гээшэб.

Мархайн аша Тархай.

Нэгэ кубометр модон

Нэгэ кубическа метр модонһоо дүрбэ мянган паар торгон оймһо гэхэ гү, али табан зуун торгон плати оёжо болохо юм.

Модо отолхо, хюрөөдэхэ, харуулдахада гараһан мянган кубическа метр үлэгдэлһөө 80 тонно тэжээлэй дрожжо абадаг. Тэрээнэй хахадынь белок, витаминууд болоно.

Торгон хорхой бүхы наһан соогоо нэгэ кокон (0,5 грамм торго), һайн хонин жэлдээ 6-7 килограмм нооһо үгэдэг юм. Харин тиихэдэ нэгэ кубометр нарһан модо болбосоруулбал, 160 килограмм торго, үгышье бол, 170 килограмм нооһон абтаха.

Хэмэл нооһоор мянган костюм оёхын тула 1,7 кубометр модон хэрэгтэй. Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, кубометр модон 320 мянган торгон хорхойнүүдай үгэдэг торго, үгышье бол, 30 хонинһоо жэлэй туршада абтадаг нооһо алмана гээшэ.

«Экономически газетэһээ» абтаба.

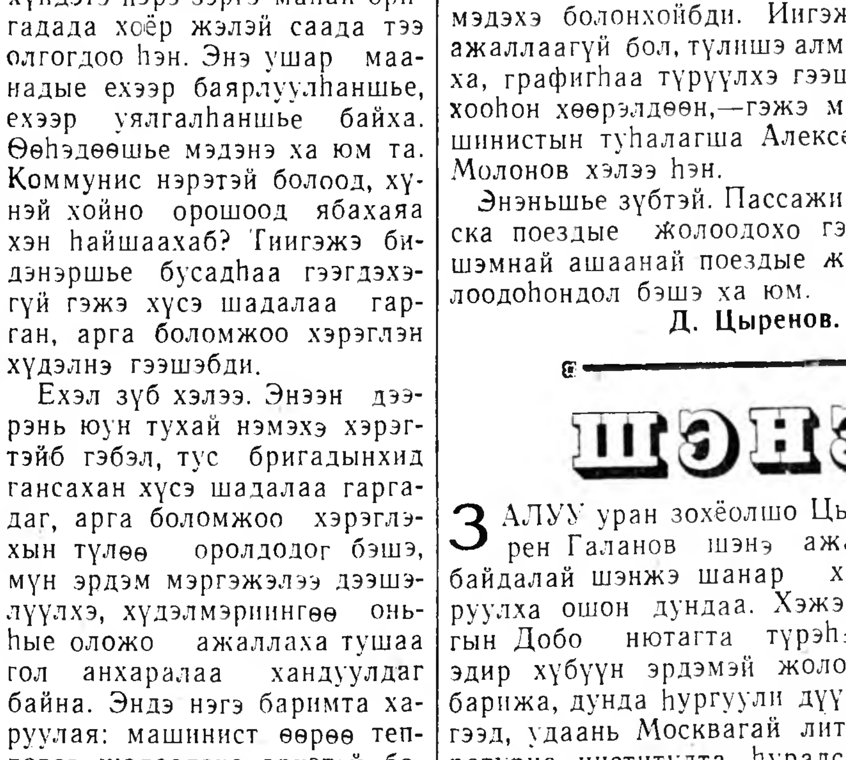

СУРХАЙТА НУУР ДЭЭРЭ.

Ф. МОРЕНЕЦЭИ фото.

ШЭНЭ НОМ

ЗАЛУУ уран зохёолшо Цырен Галанов шэнэ ажабайдалай шэнжэ шанар харуулха ошон дундаа. Хэжэнгын Добо нютагта түрэһэн эдир хүбүүн эрдэмэй жолоо барижа, дунда һургуули дүүргээд, удаань Москвагай литературна институтда һуралсажа, тэрэниие 1958 ондо дүүргээ һэн.

Цырен Галанов бага наһанһаа хойшо шүлэг бадагуудые, очерк, рассказуудые бэшэжэ, бэлигтэй хурса хүбүүн байһанаа харуулаа һэн. Тэрэнэй бэшэһэн зохёолнууд газетэ, журналай хуудаһануудташье толилогдодог болоо бэлэй.

1958 ондо тэрэ дээдэ һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа «Эсэгын хүбүүн» гэжэ түрүүшынгээ суглуулбари хэблэһэн юм. Удаа тээнь «Харгы» гэһэн хоёрдохи номынь хэблэгдэн гаража, танил уншагшадаа баярлуулаа.

Буряадаймнай номой хэблэл залуу уран зохёолшын гурбадахи—«Дулмаадай» гэжэ повесть болон рассказуудыень һаяхан хэблэн гаргаба.

Энэ үедэ Цырен Галанов «Гэдэргээ бү хара» гэһэн повесть зохёон бэшэжэ, дүүргэхэ ойротуулаа.

Редакторай орло[гшо]
М. Н. НИМА[...]

Манай адрес, телефону[д]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ТЕЛ[Е]ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора [—] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жизни [и] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского стро[и]тельства—47-59, промышленности, транспорта, информации [—] 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, пис[ем] и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректорск[ая] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородн[ых] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культу[ры] Бурятской АССР.

Н00937. Зак. № 3395.